COṀAIRLE DON ḂAILIĠṪEOIR:

Ná scríoḃ aċ ar aon taoḃ aṁáin don leaṫanaċ.

Cuir síos le gaċ scéal, aṁrán, nó eile, ainm, aois agus áit ċoṁnaiḋe an scéalaiḋe, nó an aṁránaiḋe, agus, más féidir é, ainm agus seolaḋ an duine a ḃfuair sé sin an scéal nó an t-aṁrán etc. uaiḋ.

Cuir síos, freisin, t'ainm, do ṡeolaḋ agus t'aois féin agus an dáta.

Ná bac le haon tsórt niḋ a ḃailiú a d'ḟoġluimuiġ an scéalaiḋe nó an t-aṁránaiḋe as leaḃar nó páipéar nuaiḋeaċta.

* * * * * *

√ bhí fuil a chroidhe ísigh thríd na thaobh ~~tre~~ [treaghdta].
'S iad a ghlór rád nach seasfeach sé an oidhche

áirne,
tráthnóna
aoine an césta

ag airneáil
ag caoineadh an
cuid deirbh
san oidhche

Íosa na Fírinne Dia dílis an Athar
Ó Sé linne a gceannaigh dúinn daor thú
a d'fhulaing ~~sé~~ an Pháis 7 bás gan aon mhasla
a' tabhairt sásaim ins na Peacaí seo thíos mhúd

Cuireadh sa tuamba [é] go fonnmhar is leac air
√ ba é an sompla ~~sa h-aire~~ [gan áirneáil] dá h-daoine é.
baineadh an feoil de 7 go leor leor déin
chraiceann
'S bhí sé lag marbh claoidhte.

bhí gárda cois laisdir an lá siúd dá fhaire
'S nach leigfeadh siad aon neach na ghaobhair
Tháinig na trí Muire ag an doras ar maidin
Dá fhrasal mar tháinig na ríghte.

[agus] bheannuigh sé dóibh ~~le~~ na briathra breágh ^ [beannuighthe]
? a thrú — Cé ndearnadar achar ar Thighearna
mar thuigsé — d'iodhlacadh mhúd sa tuamba é má chuir
sé, an fear úd
Ní féidir gur neach ar bith gaoghalta é

ġurb é an t-éinín coilig a ḃí síos sa
ḃfiuċaḋ
ġurb'in í an gleas magaḋ ċuaiḋ ar Íosa
go n-éirgiġe an coileaċ aníos ar an ~~bpota~~ fiuċaḋ
Ní baoġal dó an aiséirġe ḋéanaṁ

'Sin d'éiriġ an coileaċ aníos as a ḃfiuċaḋ
'S ar ḃórd an ċoire ċuir glaoḋ as.
Nuair a ċualaḋ na mná tráċt ar
an gcoileaċ
Ní ḋearnadar stad ná scíṫ ar biṫ
go ndeaċaiḋ siad 'un na ṫuamba go
moc ar maidin
go leiġeasfaidís créaċtaċa Íosa.

Ṫáiniġ an t-aingeal is réiḋtiġ sé an bealaċ
'S ṫóg sé an leac ar a bḟiaḋnais
Bí leac ar an tuamba is ní ṫógfaḋ
céad fear í.
'S ṫóg an t-aingeal a bí Naoinṫa í.
Muire Magdalén — Ċuaiḋ ~~Muire~~ Máġdelaen go humal (isteaċ ann) éagcaoiḋ
'gur ċuartuiġ sí an tuamba ṫart timċeall

Ċasta sí an Tiamba go beo ⁊ go gasta
'S ní ḃfuair sí aon ċúnaṁ ar Tora:

mbalta
Fuair sise an Tair éadaċ leis féin agam
'S an méid a bí faire an Ċuirp Naoṁṫa
Ní rinne sí níos mó dá ċóir ná dá loing
Nuair a fuair sise an Air ċrige déanta

Ṫáinig sé ċucab an tṙeas lá
Ṫréis an Air ċrige déanaṁ
'S beannaiġ sé dóib ins na bṗaiġra
bṗeáġ beannuiġṫe
go ndearnad sé a gceannaċt ón Daorṫúd

i fáṫaim
Bruiġim an t-arán seo ċláim mo ċuid arbol
'S a Ṗeadair Caiṫiġiḋ an biaḋ seo
Cé ḟosgas an t-arán seo ḟosgaḋ sé linne
Idir feoil, fuil, agus diaḋaċta

Tá mo ċuid fíona-sa déanta
i t-Fiaḋnais a Ṗeadair
agus a Ṗeadair Caiṫiġiḋ an fíon seo

Cé d'ólfar an fíon seo d'ólfeadh sé an fhuil
a bhí tigheacht na tuillte ar mo chabhrach
Tá mo theampoll-sa déanta i bhfiadhnais a Pheadair
'S a Pheadair is gairid ní iarrfidh díbh choidhche
Má marbhuighear an cholann ní baoghalach don anam
'S na séanaighidh m'ainm-sa choidhche
— Ámén

An Páidrín Páirteach

Sléiġte ar a nglúine agus abraḋ a bpaidir
Tagaḋ ag an bḟaoisdine ⁊ sgeiṫiḋ a bpeacaḋ
Molaḋ muid ḋú Íosa Críosta
Is Aifreann an Domnaiġ na léigiḋ failliġe
Déirce ó ṁór ċroiḋe déanaiḋ
Go mbeiḋ an Ṁaiġdean ġlórmar ar bóiṫrí
na bḟlaiṫeas
Dá dtreórú ag an bPáidrín Páirteach

Déirce ó do ḃéalaiḋ ⁊ an méid nár aḃruiġis
'S go dtiubrainn bairnéiġ (barrnaí) breáġ duit
Go mba ṁó an tsliġe dé duit a ḃeiṫ ·
ag ól deoċ ġlasraiḋe
Agus ag éisteaċt an Páidrín Páirteach

Tá ceaṫair bun gclár ann ġlasta 'n-arbiḋ
Agus Céir ṫrí lasaḋ ar clár ann
'S go ráċaiḋ muid go haoiḃinn go ríoġaċt
ġeal na bḟlaiṫeas
Má éisteann muid an Páidrín Páirteach

ṡlíġtí ar bun

do bun

deoċ ġlasraiḋe
an rud is measa
ar bith.

Níl aon duine d'éirġeaċ Sailm
le mo ḃriaṫra deaġ-ċroiḋe
Naċ n-iompóċaḋ de léiġt de ḃreaġaiġ do
ḃraḋaiġl
'S naċ ḃfilleaḋ ar an bPáiḋrín Paṫreaċ

Is cuma liom féin cé leagfar fearta é
In Éire nó an ngalpa báir
cé go bfuil mo ċuid feola ar ṫaoiḃ na gcranna
Creiteaċa Agus créaċta Ċríost le fanaḋ
go maiṫfiḋ Mac Dé ḋúinn féin ár bpeaca
mar ṁaiṫiḋ sé don aiṫriġeaċ Dáiṫ
is a lá breiṫe Dé a ḃéas na céadta uile
ag Carano
nár éisteadar an Páiḋrín Paṫreaċ

Arán Eornan

Eorna a ḃíoḋ curṫa uilig sa tír seo fadó. Ní raiḃ an talaṁ a' taḃairt ċoirce an uair sin. Ḃíoḋ neart eornan curṫa ag daoine. Ḃ'féidir naċ mbeaḋ mórán fuaċ ċor ar ḃiṫ curṫa acaḃ. Muna mbeaḋ an eorna buailte ná ċon arḃar sa teaċ ḃí bean indon í a ḃualaḋ, dá dtigeaḋ duine isteaċ go tobann agus nár ṁaiṫ léiṫe é a ḋul amaċ gan í a' cur cumaoin' air.

Ṫarraingiġeaḋ sí ċeaṫair nó a cúig de ḋornáin as an gcruaċ. Ṫiuḃraḋ sí na dornáin isteaċ sa gcistineaċ. Lasfaḋ sí sop tuiṫe ar an urlár. Ċuirfeaḋ sí barr na ndornán sa lasair leis an gcolg a ḃaint den eorna. Loisceán ṫugaḋ siad air sin, rud a ḋóġaḋ gan aon doċar a ḋéanaṁ. (Ṫiuḃraḋ bean loisceán do ġé agus an fiġeadóir doiṁ ḃréidín sa gcol)

Nuair a ḃíoḋ an loisceán ingṫa don eorna aice ḃuaileaḋ sí í leis an ngráin a ḃaint as. Ċuireaḋ sí an grán dá ċruaḋaḋ i bpota os cionn na teineaḋ. Nuair a ḃíoḋ an grán cruaiḋ aice ṫógaḋ sí as a bpota é agus ċuireaḋ sí criaṫar air le n-a ġlanaḋ. Annsin ṁeilleaḋ sí le bró an grán agus ḃí min déanta aice. Ċuireaḋ sí an min tríd an gcriaṫar arís agus ní raiḃ le déanaṁ annsin aċ é a ḟliuċaḋ agus arán a ḋéanaṁ. Nuair a ḃíoḋ an t-arán bruiṫe leagaḋ sí ag an duine a ḃí ar cuairt aice é, ím air agus deoċ ḃainne.

loisceán loiscreán (Dinneen)
— mo ṫuilleaṁ loiscreáin

Tonna eornan a d'fás ar an gCloċ Síl.

Ḃí ór ceann leaṫ-acra de ġarrḋa ó
tír ag comharsain dom ḋiaiḋ agus ní
raiḃ aige aċ cloċ ṡíl. Ḃaḋ é m'aṫair
a ċraṫ an síol. Ċraṫ sé an síol
tanaiḋe ag ceapaḋ an talaiṁ a ṫaḃairt
leis nuair naċ raiḃ innte aċ an
méid sin. Ḃí ċúla ċeann de na
gráinneaċa tríoṫ a ċéile. Nuair a
ṫáinig an geiṁreaḋ aníos ḃí na
gasanaiḋí tríoṫ a ċéile ar dtús
ṫosnuiġ sí annsin á cauirṫiú amaċ
go raiḃ sí i ndéar. Nuair a ḃí sí
dá baint ní raiḃ áit sa ar an talaṁ
aċ í a ċur tsearna ar a ċéile. Nuair
a buaileaḋ í ḃí fiċe céad ar
an gcloċ síl. Connaic m'aṫair é
sin. Ḃaḋ é a ċraṫ an síol

Seán na Sguab

Bhí beirt fear i Luimneach agus bhí 'ċaon fear aca ag iarraiḋ bheiṫ 'na Lord Mayor. Nuair a caiṫeaḋ na Vótaí bhí an oiread céadna ag ċaon duine aca. Bhí fear breiṫeaṁnais annsin ann adubhairt nár ċeart ceaċtar aca a ċur isteaċ nuair naċ bhfuair fear aca buaċtáil ar an bhfear eile.

An nglacfaiḋ sibh mo ḃreiṫeaṁnas anois? adeir sé le muinntir Luimniġe

Glacfaiḋ, adeir ċuile ḋuine aca

Ná bacaiḋ leis an mbeirt fear so níos mó, adeir sé, aċ bígí ag aireaċas ar ḋroiċead Luimniġ agus an ċéad fear a ṫiocfas ṫar an ḋroiċead tóigí roiṁe, tugaí libh é agus déanaiḋ Lord Mayor ḋó.

Bhí siad ag ~~[illegible]~~ aireaċas ar an droiċead annsin agus i gceann go

ḃfaca siad é seo a' tígeacht agus ualaí sguab aige, Seáġ na Sguab seo.

malíṅa

Amaċ leo faoi n-a ḋéin, malíú (maiġluaġ) mór aca, cuireadar na sguaba san aer ċroċadar leo é. Ṫugadar isteach i siopa é agus ċeannuiġeadar culaiṫ éadaiġ dó. Ċeannuiġeadar watch dó agus ċuile rud dár ṫeastuiġ dó go a-ndéanfaiḋ duine uasal de ar an mbóiṫre bois, agus rinneadar Lord Mayor de.

Bí bean aige, Máire. Nuair a ċuala sí go raiḃ sé 'na Lord Mayor ṫáinig sí ċó fada leis.

M'anam, a Ṡeáin, naċ n-aiṫniġim ṫú, adeir sí

'Tá fhios ag mo ċroiḋe, a Ṁáire, naċ iongantas liom ṫusa é,' adeir sé, naċ n-aiṫniġim féin mé féin.

Ní ṫáinig sí ariaṁ uaiḋ ná 'na ḋiaiḋ aon féar nó fearr a rinne a gnaoiḋ ná Seán na Sguab.

4. 1. 1933

An ḃean a Raiḃ fuil ḃrucaiḋ innte

Fear mór le ráḋ fear uasal a ṗós bean uasal ḃí sé seal pósta sgaṫaṁ agus ṫáinig an ḃean ċó fada le na máṫair arís go raiḃ sí ag imṫeaċt le fear eile ó na fear féin

Ní cóir duit é sin a ḋéanaṁ adeir an ṁáṫair. Níl fios agat cén imniḋ atá ag an ḃfear sin ḃféidir gurḃ é go ṁiorbúil a ḋéanfaḋ sé

Ní ṁaṫbóċaiḋ adeir an inġean níl sé a fágáil loċt ar ċada dá ḃfuil mé a ḋéanaṁ

Ḃféidir naċ ndeinne tú tada dó a ḃfuiġfeaḋ sé aon loċt air aċ imbáraċ nuair a imṫeoċas sé ḋóġ an sgioból go ḃfeicfiḋ tú an ḃfuiġiḋ sé aon loċt ort

Ḋimiġ léiṫe annsin agus nuair a ḋimiġ an fear lá'r na ḃáraċ ḋóġ sí an sgioból Nuair a ṫáinig an fear abaile sin

oiḋċe ċonnaic sé an sgioból dóiġte

Cé dóiġ an sgioból? adeir sé

Dóiġ mise é, adeir sí

Ní maiṫ an ḃean ṫú, adeir sé

Más maiṫ nó mara maiṫ dóiġ mé é, adeir sí

Naċ bfuil fios agat go rinne ṫú é sin ort-féin ċó maiṫ is rinne ṫú orm-sa é adeir sé.

Ní rinne mé, adeir sí

Níor labair sé ann sin níos mó léiṫe.

Nuair a ḋimiġ an fear amaċ lá ar na ḃáraċ ġaḃ sí ċó fada leis an máṫair

Dóġas an sgioból adeir sí aċ níl aon loċt le fáġáil orm faoi rud ar biṫ a ḋéanfas mé. Níl sé ag cuiriḋ comairle ar biṫ a ċur orm, tá cead agam mo roġa rud a ḋéanaṁ agus ní ḟanfaiḋ mé aige.

M'anam naċ bfuil son ṁaiṫ

19

duit ḃeiṫ a cainnt go gcuirfiḋ sí fearg
Aitinn ċaipuit sin air, agus an máṫair
Nuair a ṫiocfas sé isteach anoċt
ḃéiḋ an ċú aige. Níl rud ar ḃiṫ is
mó a ċuirfeaḋ fearg air ná doiċeall
a ḋéanaṁ don ċú. Nuair a ṫiocfas
an ċú isteach tabhair rud le n-iṫe
dí i riocht is go dtiubhraiḋ sí i
n-airde leat í. Nuair a ċuirfeas
sí ar an urlár fág an mhaċ agus
gearr an t-arball dí. Mara gcuirfiḋ
sé sin fearg air ní cuirfiḋ rud ar
ḃiṫ fearg air, agus tiocfaiḋ tú ċugainn sa
mbárach go bhfeicfiḋ mé an mbéiḋ aon
ḟearg air.

Bí go maiṫ. Nuair a ṫáinig a fear
isteach tráṫnóna leag sí dinnéar ann
aige agus nuair ċonnaic sí dinnéar
a leagan aige ... i riocht is go
bhfuigheaḋ sí dá iṫe. Ar an bhomaite
is a leag an ċú ... ar an

20

isteach bhí an ghiobal sguabín dí aice leis an ruaḋ

Caitfiḋ sé go bhfuil ruḋ éigin ar t'inntinn nac bhfuil ceart adeir an fear nuair a rinne sí é sin ar an gcú. B'fhearr liom tiċe sgioból a ḃeiṫ sóġe adeir sé ná an ċú sin a ḃeiṫ ó raiḋ orm. Níl aon ċor innte nuair atá an sgioball bainte dí. Mo ċoileán breáġ.

Ó, is cuma liom ṡí féin agus do coileán adeir sí.

Creidim gur cuma adeir sé.

Beiḋ glac mór daoine uaisle anois againn ag dinnéar i mbárach adeir sé. Tá cuireaḋ ċun dinnéir curtha amach againn agus tá sé ċó maiṫ duit gan ruḋ ar biṫ a ḃeiṫ ar t'inntinn adeir sé go mbeiḋ an dinnéar ċaiṫte.

Níl tada ar m'inntinn, adeir sí agus ná bí dá ṫabhairt liom. Tuige a ndeirir sé i mo ḃéalaí.

Ar an bhfoirne baile is déinigh sí ar maidin ghabh sí chó fada leis an mháthair

Cá'r thú an ghrúdball san inné?, adeir an mháthair

Cainneal, adeir sí

Céard dubhairt sé? adeir an mháthair

Níor dhubhairt sé tada ach go bhfuil rud éigint ar m'inntinn

Creidim nár dhubhairt sé bréag, adeir an mháthair

Ach tá sé a rádh go mbeidh daoine uaisle ag dinnéar indiu aige, adeir an inghean

Má tá, adeir an mháthair, teacht tú an gceantar ní feadar ann. Nuair a bhéas an bord leagtha amach agat agus chuile rud ar agat, agus na daoine móra timcheall a' bhúird cuir braon ido ghúna 7 i gcoinneal an éadaigh clóir. Siubhail amach

ón mbord i ndóigh é go dtuga sí
leat é agus na gréithe 7 an biadh,
agus chuile rud a bhéas air. Mara
gcuirfidh sí méid sin fearg air níl
aon dochar go fóga rud a dhéanamh
d'imigh léithe. Nuair a bhí an bord
sin gléasta agus chuile rud air,
agus na daoine móra suidhte ag
an mbord, cuireann sí bionán mór
láidir ina gúna agus ins an éadach
cláir tugann sí iompó bréagh
teann amach ón mbord i ndóigh
é go dtugann sí an t-éadach cláir
agus chuile rud dá raibh air amach
ar an urlár.

Bhí dreatháir dí féin [illegible] a bhí
ina dhochtúir agus dochtúir eile

A bhfeiceann sibh é sin labhair an
fear X Bhéag sí sin an sgiobóil tá
cupla lá ó shoin. Ba cuma liom é
sin adeir sé, ach bhain sí an [illegible]

23

ḋéin ċú naċ nduḃrainn ar aiġeaḋ
ar ḃrí ḃí sí ċó maiṫ sin.

Tá an iomarca fola inti sin adeir
an doċtúir naċ raiḃ gaol aige léiṫi

Níl adeir a ḋreaṫáir féin, aċ tá
fuil ro-ḃrucaiḋ inti agus bainfear
aiste anois adeir sé

Ḋuḃairt an fear a bainṫ agus
bainiḋ cuid ṁaiṫ aiste adeir sé
agus bainiḋ an diaḃlaiḋeaċt as a corp.

Ceangluiġeaḋ annsin í [struck] i mbaċ
í nár ḟéad sí cor a ċur aiste
í gur sgaoileaḋ cuisle inti
i mbaċ í go raiḃ sí a cur fola
go raiḃ sí sáṫaċ lag i ḃfuil
Cuireaḋ caoi annsin uirṫi agus
níorḃ ḟada go raiḃ sí ar fuaid
an tíġe arís. Uair ar ḃí a
Labruiġeaḋ a fear léiṫi ní ba ṁó.
Ḃí sí muinnte láidir leis. Igceann
ṁíosa ó ló an dinnéir ṫáinig an

ṁáṫair [illegible] aice. D'fiafruiġ sí dí cé caoi a raiḃ sí.

Tá mé trí-ċéile adeir an inġean. Bí mé a' caint leis an ḃfear sin indiu a raiḃ tú a ceapaḋ go n-imṫeoċá leis. Bí sé a' fiafruiġe dhíom céard a ḋéanfá.

Ná caiṫniġ liom arís go bráṫaí ar sin adeir sí ná ar rud ar biṫ dá ṡórt.

Míle buiḋeaċas le Dia, adeir an ṁáṫair sin é an caoi 'r fearr liomsa.

4. 1. 1933.

Cailín a bíoḋ a guiḋe ar son na ṁarḃ.

Cailín aimsire a bí ag sagart, Máire. Ní ġabaḋ sí a ċodlaḋ san oiḋċe gan paidir a ċur le hanam na marḃ. Ní éireoċaḋ sí ar maidin gan paidir a ċur le hanam na marḃ uilig. Bí sí a ṫabairt gnó n-oiread le ċéile uilig dóiḃ.

Aon oiḋċe amáin ċuaiḋ an sagart ag an ṫeac pobuil. Nuair a ḃain sé an glas don teac pobuil agus nuair a d'fosgail sé an doras ní raib aon áit ón doras go dtí an altóir nac raib daoine ar a nglúinib le cúl a ċéile a' guiḋe

Ceard tá sib a déanaṁ annsin? adeir an sagart

Támuid a guiḋe ar son Ṁáire, adeir duine aca.

Cé hí Máire? adeir an sagart

Do ċailín adeir sé seo a bí a cainnt

Tá sí le bás fagáil anoċt ar a dó ḋéag

Tá sí anois a' guiḋe ar son na marḃ agus támuid a' guiḋe ar a son anoċt. Támuid léiṫ tiġe againn ag guiḋe dí. Tá na mairḃ uilig ag guiḋe anoċt dí.

Dubairt sé leis an sagart dul abaile agus an ola a ċur uirṫi. Ċuaiḋ an sagart abaile ar ais. Nuair a ṫáinig sé isteaċ ḃí Máire roimhe a' déanaṁ gnaiṫe

A Ṁáire adeir an sagart nigh ṫú féin is cuir éadaí glan ort is sín ar an leaba go gcuirfiḋ mé an ola ort Tá tú le bás ḟáġail ag an dó dhéag anoċt.

Dubairt sí leis gan ḃeiṫ a' magaḋ

"Ní magaḋ ar bit é," adeir an sagart Tá na mairḃ uilig ag guiḋe ḋuit anoċt is ċuile ṫart."

Ċuaiḋ Máire annsin agus nigh sí agus ġlan sí í féin is ṡín sí ar an leaba. Rinne sí faoistin 7 ċuir an sagart an ola uirṫe. Ní raiḃ ann aċ go raiḃ an ola uirṫe nuair a ḃí sí caillte. Is maiṫ iad na paidreaċa is na hurnaiġṫe.

4. 1. 1933

An ġearr ḋéanaí (gionaí — Dinneen)

Fear a ḃí ann fear mór le ráḋ. Ḃí sé pósta. Cailleaḋ a ḃean. Nuair a cailleaḋ a ḃean ní raiḃ aige aċ aon inġean amáin. Nuair a ḃí sé sgaṫaṁ ina ḃaintreaḃaċ agus a inġean ina cailín [illegible] ġaḃ sé agus pós sé dreiṫiúr doċtúra. Nuair a ḃí an ~~dara~~ ḃean sgaṫaṁ pósta ċorruiġ gráin a' teaċt aice ar inġin na ~~fir~~ mná eile, inġean a fir. Níor stop sí ansain go ḃfuair sí an ġearr ḋéanaí gur ċuir sí i bpíosa aráin í don ġirrsiġ sid gur iṫ an ġirrsaċ í. Nuair a ḃí an ġearr ḋéanaí ṡíte ainnsin aice agus í ina bolg níorḃ féidir beaṫa a ċoinneáil léiṫe. Ċuir an leas-ṁáṫair ṡíos ċuig a ḋearḃráṫair an doċtúir a ráḋ nár ḟéad sí beaṫa a ċoinneáil leis an gcailín, an leas-inġean. Sgríoḃ an doċtúir ċuice a ráḋ an leas-inġean a ċur ċó fada leis. Ḋéiniġ an leas-ṁáṫair an maidin agus ġléas sí beaṫa don ċailín. Dubairt

sí léithe go gcaithfeadh sí siúl ar teachtaireacht
chó fada leis an dochtúir agus thug sí rud
éigin di faoi chlúdach le tabhairt don dochtúir

D'imigh an cailín léithe. Bhí sí leath-bhealaigh
nuair a bhuail an t-ocras í. Ní raibh sí
i ndon siubhal. Casadh asal caillte dí
bhí an oiread ocrais uirthi gur thosuigh sí
ag ithe an asail. Bhí sí dhá ithe gur iompuigh
an t-asal í. Nuair a d'iompuigh sé í
d'iompuigh sé go madadh í. Nuair a bhí
an t-iompú [illegible] imighthe dí d'éirigh sí
ina seasamh 7 ní raibh aon aithne aici
nach raibh sgréachán uirthi go sroichfigh sí
isteach ag an dochtúir. Níor fan blas uirthi

Shín sí an beart ag an dochtúir. Bhí liúr
léithe ann. Thug an dochtúir amach an liúr.
Leagadh bia ag an gcailín. Níor ith sí
aon blas de ach bloigim a d'ól sí

Nach bhfuil tú i ndon aon bhlas ithe ach
mar sin adeir an dochtúir

Níl adeir sí

29

Agus nac raiḃ tú indon aon blas ite agat
aċ mar sin? adeir an Doċtúir

Bí, adeir sí, agus le bliain níorḃ féidir
bíaḋ a ċoinneáil liom. Bí an oiread
ocrais orm a' teaċt anuas gur ṡíl mé
cuid d'asal caillte a casaḋ liom ar an
mbóṫar. Ċuir feoil an asail iompú
orm agus ċuir mé amaċ an méid
a bí im bolg. Ṡílfeá go dtáinig sgraiṫín
ar mo ṡiubal ina ḋiaiḋ sin, adeir sí

Tá adeir sé, an ġearr ḋéanaċ a ċuig
do leas-ṁáṫair ḋuit a bí id bolg agus
ní raiḃ leiġeas indán duit gur leiġeas an
t-asal ċeannuiġe ṫú. Ní raċaiḋ tú ar
ais ag do leas-ṁáṫair níos mó adeir sé
a bí ag iarraiḋ droċ-ċaoi a ċur ort.

Ḋ'fan an cailín ag an Doċtúir. Sgríoḃ
an leas-ṁáṫair ċuige a ḟiafruiġe ḋe an
ḃfaca sé an cailín. Sgríoḃ sé a ráḋ naċ
ḃfaca, nár ṫáinig sí. Ṫáinig an leas-ṁáṫair
anuas ḋá hairiṁeas ar an Doċtúir ina aiġe

Nuair a ṫáinig sí ís fada leis an doċtúir ḃí an cailín curṫa i n-áit éigin naċ raiḃ aiṫne uirṫe. Duḃairt sé le n-a ṡeirḃíseaċ gur ruḋ éigin a ḋéiniġ don ċailín ar an mbealaċ. Ní raiḃ aige aċ imṫeaċt abaile arís. Ní raiḃ aon tuairisc le fáġáil aige ar an gcailín ón doċtúir ná ag an aṫair. Ní raiḃ aon [illegible] fúiṫe fuiċeaḃ ní ba mó.

Ní raiḃ an cailín i bfad ag an doċtúir nuair ḃí sí 'na bean agus ṗós sé í. Is gearr go dtáinig an leas-ṁáṫair ag an doċtúir arís. Duḃairt sí naċ raiḃ lá ó ḋimiġ an leas-inġean naċ raiḃ sí ag aiṫreaċáil pian 'na croiḋe.

Níorḃ iongantas ar ḃiṫ liomsa dá ḃfáġaḋ Gráinne ar do ġroiḋe, aċ níl maiṫ a dul a ḋéanaṁ doċtúiraċt. Fág doċtúir éigin eile.

Ġaḃ sí abaile, luiġ sí ar a leaba, agus níor ċuir sí fios ar aon doċtúir

31

nuair a caitheadh í friċead doċtúir a d'fosgail í. bhí crann fásta ar a gruaidhe. bhí sé ċó fada le cos sgine. Ṫug an gréasaidhe an crann abhaile leis. Rinne sé cos sgine de. Ṫug sé an sgian son buaċaill aimsire. bhíodh an buaċaill aimsire a gearradh luiḃeanna léiṫe ⁊ cabáiste. ní fada a bhí sé a gabháil de'n cabáiste léiṫe nuair a leaġ cos na sgeine ⁊ níor fan blas de.

ag á n-a mháthair a ċuala Micilín an sgéal seo. 7. 1. 1933.

Gearr ḋéanaí — páirt beag. bíonn sé sa mbróg. tá sé ina leaṫ-ḟocal "Caiṫfeaḋ sé go bhfuil an gearr ḋéanaí 100 bliaḋ', a ráḋ le duine a mbeaḋ an-dúil i mbiaḋ nó i ndiġ aige.

Tá an focal "gionaí" ag Dinneen

Fáirnéadóireacht — nuair a bheas tú ag iarraidh rud nach mbeidh le fágail go luath agat.
Nuair a tháinig m'athair abhaile 7 nach raibh aon scéal agam is é fáirnéadóireacht a bhí mé a dhéanamh go dtiocfadh sé aige.

Faoiseamh (é) — Nuair a bheas tinneas mór ar an duine agus imeacht don tinneas sin, faoiseamh. Tá a ghoil (?) tríd faoiseamh.

Goin — ag goin le ocras. Goin ocrais.
ag iascaireacht — bhí sé ag dul go goin anois.
Nuair a bhainfeas an breac iascach
is é an rud sin goin.
Nuair a bhainfeas an t-iascaire iascach
is é an druga sin goin. Thug sé goin
don breac 7 bhuail sé an breac,
chuir sé an dubhán ann.

Cailín bréagach na mbréagán

Bhí cailín ag an mbréagán agus nuair d'imigh léithe rud ar bith a dhéanamh d'imigh sí i gcomhnaidhe ó bhí mé féin a ghoil dhá dhéanamh sin.

Annsin d'fhiafruigh léithe lá na leabhar a [illegible]. D'fhiafruigh sí go raibh sí féin a ghoil dhá [illegible]. Bhí fhios annsin acab go raibh sí bréagach. Níor chreideadar ariamh í ní ba mó.

Ní raibh ann ach na bréagáin 7 d'imigh na bróga.
Ba é an diabhal a rinne na bróga [illegible] ag iarraidh iad a chur i n-aghaidh a chéile

I nGaillimh 5.9.33

bhí a ghnaoi bheag ann

33

Fabhraé Sléigeal

Fear mór le rádh a bhí i gCrannscoil i Sagsana bhí mac aige agus nuair a bhí sé rádh le scoil ní raibh scoil nó uncail aige go bhfágadh sé fuar ar imtheacht ina chaisleán féin. Nuair a bhí sé ag imtheacht bhí sé ag imtheacht ar fud na n-oileán móra thall mór i sráid aimsir agus bhí sé ag imtheacht le gnaithe na bhlanndacha thóir agus d'fhéach an tonn báidhe agus ghluais sé síos an tsráid agus níor tháinig abhaile aon duine uaidh aí é féin ar a dul síos don tsráid d'fhéach madadh mór ar nuacht agus chonaic sé é ina shuidhe. Chonnaic sé ar snámh é i bhfad eile a bhí sé nuair a tháinig fearín beag ar an madadh aige. Ní chreidfeadh éinne anois an fearín beag leis chuideachta mar chongnamh dhuit ach go dtuigfeadh sé an chéad uair a bhéas agat don.

Tuigfead, adeir sé. Nuair a ghiall sé do tháinig mar a bheadh eas codlata ar

agus níor airigh sé go ~~[illegible]~~ nó go raibh sé ag an gcéibh céadna a d'fhág sé i Sasana. Tháinig sé abhaile [illegible] [illegible] eile. Bhí sé ag [illegible] leis an [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Ní raibh sé ag [illegible] cion ar bith air seo. Tháinig an fear beag [illegible] [illegible] leis lá. Nuair [illegible] an [illegible] nach bhfuil [illegible] a fhágáil bean, agus [illegible] [illegible] a [illegible] [illegible].

D'iarr an fear seo go raibh sé [illegible] ar bean a fhágáil.

Níl [illegible] [illegible] n-[illegible] agus an fear beag leis ach [illegible] [illegible] agus sé go [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], agus bhí sé a [illegible] [illegible] go raibh [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] a bhí [illegible] [illegible] [illegible] an [illegible] i [illegible] [illegible] cloigeann an [illegible] [illegible] i [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] bealaigh. Níor fan sé [illegible] go [illegible] [illegible] go [illegible] an [illegible]. Nuair a [illegible] go an [illegible] tháinig sé [illegible] [illegible]

35

aige an fear beag. Anois aige an fear
beag sprainntí mar é sin an áit a bhfuighfí
sí an bean is breaghtha faoin domhan
Ḋráigh sé an ċaṫair dó 7 ċáinig sé
ċó fada leis an gcaṫair i mbáiníneaċ leis.
Nuair a ċáinig sé isteaċ sa gcaṫair
rinneaḋ an mórṡiúl air. Ċaiṫ sé an
oiḋċe ann 7 lá ar n-a ḃáraċ nuair
a ḃí sé ag imṫeaċt dubhairt ragaḋ
an fear ar leis an ċaṫair nár ṁbeaḋ
sé féin beo mara dtéigeaḋ sé i n-áitiḃ
leis. Dubhairt a ṫáinig leis go bhféadfaḋ
sé a ḋéanamh nó bhféadfaḋ duine ar bi
leis a fágail ar ċaiṫeaṁ ró-ṁóir. Ḋ'ḟanadar ansin
agus ceannaḋar capall mór ann. Ansin
ṫug sé leis an bean go Sasana. Ḃí sé
ag imṫeaċt ansin mar ḃí sé airgead
a' ceannuiġeaċt 7 a ġnóṫaí leis. Nuair
a ḃí seal bliain pósta ḃí mac ag an
mbean. Nuair a ḃí an mac bliain d'aois
ċáinig an fear beag ċó fada leis, d'iarraiġ

sé ċá a raiḃ a ġeallamas aige d'iḃairt
sé go raiḃ. Ṫug sé ḋó an mac 7
nuair a ḃí an fear beag ag imṫeaċt d'iḃairt
sé go d-tuḃras sé inġean do l-leaḃaiḋ
an ríġ 7 ḃéiḋ sí go maiṫ ċaoin sin
adeir sé.

Ḋ'imṫiġ leis annsin 7 ní ḟaca sé aon
amarc eile ar an ḃfear beag ní ba ṁó.
Ní raiḃ aon ḟáṫ annsin a raiḃ sé a
ġul ann a raiḃ [illegible] aige
aċ cóir aige a ġul ann 7 cóir aige
d'iarraiḋ í. Ní raiḃ sé abfad annsin
nó go raiḃ inġean aige 'n-a ḃéal aríṡ.
[illegible] an t-am a ṫug sé [illegible] fáinniḋ
Nuair a ḃí inġean eile aca ṫug sí
[illegible] [illegible]. Ḃí sé ag [illegible] [illegible]
annsin 7 ba ġearr go [illegible] an fear
beag aríṡ 7 cailín beag aige ba ḋeise í
ná ceaċtar ḋá ḋá inġin féin aċ níor
raiḃ sí có mór leo. Ḃí sé [illegible] le
ceann [illegible] ḃí sí com beag sin d'iḃairt

notes

Gadaidhe na coinnle
b'eól ... cappaí? ...
an ... a thabhairt

an fear beag gurb é an Pádraic glégeal
an t-ainm a bhí air. Thagadh sé aige í.
D'imigh sé anuraidh 7 bhí an oiread
meas ag an athair air is bhí aige
ar a chlann féin. Bhí sé ag iascaireacht
san na farraige i gcomhnaidhe. Dubhairt
fáinní leis lá nuair a bhí sé ag iascaireacht
fáinne a thabhairt chuige a mbeadh siúl
diamond ann. Dubhairt bioráin leis
biorán a thabhairt chuige féin a mbeadh
siúl diamond ann 7 dubhairt Pádraic glégeal
Pádraic óg a thabhairt chuige ó Shasana
go raibh sé féin mar Pádraic glégeal

Ghabh sé anuraidh amach go dtí
an Ghréag. Nuair a chuir na ... ...
chuaidh sé ag tóruigheacht an fháinne agus
an bhioráin. Bhí sé ag fagháil aige
gan trioblóid ar bith aige taobh an fhágaint.
Cuaidh sé anuraidh ag chónaitheacht an
Pádraic óig 7 dubhairt daoine ar bith
a raibh sé a chur tuairisc air nár

38

38

a léigeaḋ le fágaint, go raiḃ gleo a ceapaiḋ
nac raiḃ an deireaḋ annsin duḃairt
duine leis go raiḃ páirc sa Spáinn
ina a leiṫéid ró-ḋian a ~~mbeaḋ~~ raiḃ leis
ḋá ~~tár~~fairingeaḋ a raiḃ an saiṫraḋ igcoimnaiḋ
ann agus ~~go~~ nac sceiṫeaḋ na rabṫaeċa
ar ḟéil ċor ar biṫ ann, go mbéaḋ
go raiḃ an rabṫaċ tearc san leaṫ
sin ḋeirn ṗáirc aiċ ~~nac~~ go raiḃ
leor ionnan gcaisleán go mba leoḃ an
ṗáirc. "Ní móide go bḟeadfá a
~~ċabairt~~ leat", arsan fear a ḃí
ag caint leis

Duḃairt sé go dtuigfeaḋ sé
leis. Ċuaiḋ sé ċó fada leis an
ḃpáirc 7 ċuaiḋ sé istaċ san
leaṫ sin ḋí a mbíoḋ an saiṫraḋ
igcoimnaiḋ ann. Ní mórán aċaiḋ
a ḃí sé sa ṗáirc nuair a ċonaic
~~rab~~ṫaċ tearg leis ċrom sé a ġuil
ḋá baint 7 báġaint an leon agus

le haġaiḋ caisleáin beag ḋíreaċ atá agam atá mé ḋá ḃaint, adair sí leis an leon.

Feadfa tú, adair an leon, aċ an ċéad rud a casfar leat nuair a ġeoḃfar tú abaile a ṫaḃairt domsa.

Tiubrad aleoman feasa

Deanfaiḋ sin, adair an leon, bain leat é

Bain sí annsin é 7 cuir sí ina ṗóicí é gur ṫáinig sí abaile. Nuair a ċonnaic pabġaċ glégeal an ~~tonġ~~ ṗóicí a ngreim ríċ sí amaċ agus nuair a ṫáinig an casroiṫ ar an ṗóicí baṫ an céad rud a casaḋ leis.

Ḋfiafruig sí ḋé a raiḃ an patraċ dearg aige. Duḃairt sé go raiḃ "aċ faraoir," adair sé, "4 patraċ riaġaċ ḋuit-se é".

40

tuige? ar sise
Fuair mé é ar iasacht ach nuair
a fuair mé é b'éigin dom geallaḋ
go dtabharfainn an ċéad rud a casfaiḋ
orm nuair a ṫiocfainn abaile go dtabharfainn
[illegible] é ar an ḃfarraige. Ċeap mé gurb
é an gadhar an ċéad rud a casfaiḋ
orm. ach ní hé a ċasa
Ó ná bíoḋ aiṁéal' ar biṫ ort, adeir
sí Raċaiḋ mise i n-aonḟeaċt leat
agus tabharfaiḋ ní ḋó mé.
D'imiġ leis ⁊ ċuir sé amaċ a leiṫ
Nuair a ḃí sé ag imeaċt leis
arís ċuir sé leis an cailín ina
ḋiaiḋ. Ċuaiḋ sé coṁ fada leis
an ḃráiġin ⁊ ṫug sé scéal don
leon an cailín ḋe ḃarr báire. D'imiġ
sé ansin. Nuair a d'imiġ sé ḋ'ḟág
an leon ḋuitċe cé aca a mḃfeadfaiḋ
leis é féin a ḃeiṫ ina leon
san oiḋċe ⁊ ina ḟear sa ló nó ina

fear san oiḋċe 7 ina leon sa lá.
Is fear san oiḋċe atá sí
béiḋ sin amlaiḋ atá sé.
Bíḋ sí annsin ina fear san oiḋċe
agus ina leon sa lá 7 bíḋ sí
indon cuile rud a ḋéanamh. Ní raiḃ
call dí rud ar bi a ḋéanamh ac
suidhe síos, mara gcuidiġeaḋ sí.
Bíoḋ an t-iasc a tíġeacht go minic
son ḃfáirge. A ḃfeaca tusa? Ní
raiḃ sí bliaḋain pósta nuair a bí
mac aice a raiḃ fleasg airgid
i gclár a éadain 7 fleasg óir i gcúl a
ċinn a lasfaḋ solas i gcoṁ... ann
bí [illegible] com breaġ sin. Bí sí suas
le trí bliana pósta nuair a ċáinig
an t-aṫair agus
sgéalaiġe ~~[illegible]~~ a ráḋ go raiḃ fáiltiú
a dul a pósaḋ le fear ar an bfarraige
7 go mba ceart dí a tíġeacht abaile
ċun na bainise. Dúbairt sí go ngoilfaḋ
aċ go mbeireaḋ leis an fear a bí sí ceann

42

ar a fear dubhairt sí leis a dul ann
dubhairt sí leis cuairt a dhéanamh
ann. D'imthigh sí le n-a hathair annsin
go Sasana. Bhí bainis [illegible] aca
i Sasana 7 annsin tháinig siad go
tír an Fhrainnc gur chaith siad [illegible]
eile annsin. Nuair a bhí sí tuirseach
[illegible] a hathair sa mbaile 7 [illegible]
aríst. Nuair a bhí tamall [illegible]
~~[illegible]~~ pósta bhí an [illegible] a
gur'l a pósadh fear ag an bhFrainnc agus
an tsaighdiúir ar [illegible] gleigeal
[illegible] fé ~~[illegible]~~ [illegible] ar an
mbainis go Sasana

Ní [illegible] [illegible] sí ar [illegible]
[illegible] ar an mbainis a bhéas agaí
na Fraince.

Nuair a pósadh [illegible] annsin
agus nuair a tháinig sí don Fhrainnc
bhí bainis eile aca annsin. [illegible]
fear ar [illegible] gleigeal. [illegible] sí
ar a fear [illegible] [illegible] leis

43

Ní maiṫ liom gur ċaiṫ sí orm áḋaṁ sé acṫ ní féadfaiḋ mé í a ṡeaċaint ina ḋiaiḋ sin. Má ḃeireann an ṡólás orm ag an mbainis ⁊ mé im' ḟear beiḋ mé imo ċolm go ceann ~~fáiċ~~ sé mblian áḋaṁ sé agus iompóċaiḋ mé im' éala an ṡeaċtṁaḋ blian annsin go ceann blian eile ⁊ ní ḃeiḋ aon ṁairg orm acṫ clcireacá beaga geala a ḟágas mé imo ḋiaiḋ san áit a mbeiḋ mé san oiḋċe ⁊ féadfaiḋ sí a ḃeiṫ ann ⁊ féadfaiḋ sí mé a leanaċt. Ní ḃeaḋ orm acṫ aon ḃliain amáin ~~orm~~ imo leoṁ marać gur ċaiṫ sí orm súl imánḋiġ leat ar an mbainis.

Ceannuiġ siad ag an mbainis ḃí ḟleiḋ ⁊ féasta ⁊ ceol ⁊ rinnce ann ⁊ níor airiġeaḋ ar an oiḋċe nó gur ṡroiṫ an solas isteaċ ḋoras ar maiḋin ⁊ ḋiompuiġ sí ... ina colm agus

amuiċ leis. Amuiċ leis sé ina ḋiaiḋ

Nuair a ḃ'árd dó suas ḃ'íseal ṡíos sé

agus nuair a ḃ'íseal dó suas ~~ḃ'íseal~~ ḃ'árd

ṡíos sé. An tan a mbíoḋ [illegible] anois

ḃíoḋ sise san oíċe i [illegible] ann ḃí

sí a coinneal ió glan [illegible].

Ḃí sí ag siúbal ⁊ ag imṫeaċt na sé

bliana dá leanaiḃ i gcoimnaiḋe aċ nuair

a ċeaiḋ sí [illegible] bliain

ní raiḃ sí a [illegible] ~~[illegible]~~ ar [illegible].

Dúirt leite annsin nó go raiḃ sí

i bḟuirgeaċ [illegible] oiḋċe san bliain

a ḃeiṫ caiṫte ⁊ gan aon ḟáġail

aċt ar annsin [illegible] sí leis an

ngréin ⁊ ṫabair an ġrian léiṫe

Ḋeaḃruiġ sí dan ġréin an ḃfaca

sí é

Ní faca [illegible] an ġrian aċ ṫabair

leis an ngealaiġ anois, agus [illegible]

mé [illegible]. [illegible] an ġrian [illegible]

crainn ceann mór. Ná [illegible] é

45

sin adeir an ġrian leis go mbeiḋ sí
ag teaċtail go géar nuair.

Labair sí leis an ngealaiġ 7 labair
an ġealaċ leis

D'fiafruiġ sí den ġealaiġ an bfaca
sí a macsamail

Ní ḟacas adeir an ġealaċ aċ labair
leis an ngaoiṫ anoiṫ anoir agus so
ab' surr 7 ~~bei sí~~ ní forġlocais
ní ī gombeiḋ sí ag teaċtáil nuair
go géar

Labair sí leis an ngaoiṫ anoir aniar
agus labair an ġaoiṫ anoir léi

D'fiafruiġ sí ḋi an bfaca sí
a ṁacsamail

Ní ḟacas adeir an ġaoiṫ anoir
aċ labróċaiḋ tú leis an ngaoiṫ
anoir ndeas 7 béidir go mbeaḋ aon
tuairisg aige.

Labair sí aniar leis an ngaoiṫ anoir
ndeas 7 d'labair an ġaoiṫ anoirndeas

ní raibh aon maitheas aige air ach é
labhradh sí leis an nGaoilge aindeas go
mbeidís go mbeadh aon maitheas aige
labhair sí leis an nGaoilge aindeas agus labhair
an Ghaoilge aindeas ní raibh aon maitheas
aige féin ach í a labhairt leis an
nGaoilge ancap udeas. Labhair an Ghaoilge
ancap udeas ní raibh aon maitheas aige
féin ach í a labhairt leis an nGaoilge
ancap dhireach go mbeidís go mbeadh
aon maitheas aige air. Labhair an
Ghaoilge ancap ní raibh aon maitheas
aige féin air ach labhairt leis an nGaoilge
ancapDhmaoi. Labhair sí leis ~~an~~ an
nGaoilge ancapDhmaoi agus labhair an
Ghaoilge ancapDhmaoi ní raibh aon maitheas
aige féin air ach í a labhairt leis an
nGaoilge admaoi. Labhair sí leis an
nGaoilge admaoi agus labhair an
Ghaoilge admaoi ní raibh aon
maitheas aige féin air ach adair sí

[illegible] le [illegible] [illegible] ceart
an [illegible] [illegible] [illegible] T.
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] an [illegible]

[illegible]

[illegible] le [illegible] [illegible] an [illegible]

Labhair leis an ngasóg anois-ansan fuair na hoifige 7 maran bhfuil aon maoirseacht aige [illegible] níl aon maoirseacht le fagháil aige. Labhair sí leis an ngasóg anois-ansan fuair na hoifige [illegible] 7 [illegible] sí [illegible] a bhfaca sí É.

Maraí [illegible] connaic adeir sí [illegible] mé [illegible] le bheith an an [illegible] [illegible] 7 le [illegible] [illegible] [illegible] sí an [illegible] [illegible] [illegible] sí na [illegible] [illegible] có Kata leis an mbean a bhfuil sí [illegible] [illegible] aige, le Kata 7 a bhfuil sí a [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] có [illegible] [illegible] [illegible] sí É 7 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sí [illegible] [illegible] gabháileann an [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] níl gabháil, [illegible] Níl [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] le [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] farraige [illegible], farraige [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] an [illegible] [illegible] [illegible] an farraige [illegible] [illegible] na [illegible]

48

síos ⁊ nuair sábálaiġ sé í ní ḃéaḋ sí
caillte. Gabḃaiġ sí áit an ġearrċaile
co-ċoibċainn ⁊ féadfaḋ sí é. Ḃíoḋ sí
sásta socair feasta

Cuaiḋ sí ann ⁊ ḃí sí ann le
tuirsiun na hoíḋċe áḟr ní raiḃ aon
cuimne ag an ḃfear go ḃfaca sé araoi
í agus é ina ṡeasaṁ. Nuair a
ṫáinig sí isteac d'fosgail sí an
cnu (cnó) ⁊ séard a ḃí ann culaiḋ
éadaiġ ní raiḃ a leiṫéid le fáġail ar
an ḃfuil airgead coiḋċe nár ḃfuil féir
agat nár raiḃ ⁊ í ag an ngréasán
Nuair a ċonnaic an banphrionsa a
ḃí síora aige an culaiḋ éadaiġ sin
aice ḋ'ḟiafruiġ sí cuile ce méad
a ḃeaḋ sí a ġearraḋ air sin. Ní iarrfaiḋ
tada ach mé a leigean a coḋlaḋ le
d'fear anocht.

Caiṫfiḋ mise suí a coḋlaḋ
é uair sí feadfaiḋ tusa ḋul síos

49

i n-éindíġ leis. Ċuir sé suas an fear
nuair a luiġ sé ar an leabaiḋ ċuir
sé díoġ suaiṁ dó. Ṫáiniġ Pádraic Ġléigeal
agus ċuaiḋ sé a ċodlaḋ leis. Ḋúisiġ
sé ag innsint dó an méad a ḃí
curtha dí aige le seaċt mbliaḋain
ḃí an ḋraoiḋeaċt ag oibriú leis
agus ar maidin leiġeas sé an fear.
Lá ar na ḃáireaċ ḃuail sé an ubh
agus ṫainiġ a ṫainiġ agus ceart agus dá
ċeann déag d'éanaiḃ. Nuair a
ċonnaic an ḃainríoġan an ceart agus an
dá ċeann déag d'éanaiḃ d'ḟiafruiġ
sí duine cé ~~beiṫ~~ méid a ḃeaḋ sé a ċaoṁnaiḋ
orṫa. Níl mé ag iarraiḋ aon ruda aċt
sé aċ cead a ḃeiṫ agam dul a ċodlaḋ
i n-éindíġ le'n ḟear óg anoċt. Ċuir
sí an cead sin dó. Ḃí an ḋraoiḋeaċt
ag oibriú leis an mnaoi. D'innis sé
don ḟear an mnaoi a ḃí déanta
ag an mbainríoġan agus ag ...

tug sí cuilt éadaiġ duiḃ aréir ar céal dul a codlaḋ leat. agus ċaiṫ sí an oíḋċe leat agus bí sí ag caint leat aċ níor ċuala tú í.

Ḟiafruiġ sí ḋe a raiḃ bean aréir aige. Duḃairt sé naċ raiḃ.

Bí adhuran draoiḋeadóir agus d'inis sí gur aréir ġuiḋeaḋ a ḃfuair, aċ a ċlaiḋe, adair sé cait an deoċ ruaim i n-áit aċtúnt anoċt nó ní ḃeiḋ tú i n-ann leabair léiġe

Tug sí deoċ dom adair sé nuair a ḃí mé a ḋul a codlaḋ aċ má tugann sí anoċt dom í cuirfiḋ mé do leiġeaḋ í.

Cuir sí suas a codlaḋ annsin agus tug sí deoċ ruaim do ċaiṫ sé ~~ar~~ suas í agus ċaiṫ sé ar cúl a cinn. Bí gruaig aca nár ól sé í agus cuir sí lorc bioráin bruide annsin

agus níl áit sa corp nár ġáil sí adbeartaċ
buiḋe a feaċaint a raiḃ cár ar ḃí ann
níor corruiġ sé.

Ṫáinig an Paḃraċ Glasgal ansin cé fala
leis agus ṫosuiġ sí ag caint leis.

Níl aon ṁaiṫ a caint adeir sé,
ní ḃeaḋ muid i ḃfigḟe uair a ċluig
nuair a ḃeaḋ ~~[illegible]~~ sise ⁊ a haċair
i n-ar ndéiḋ. Sí an ġraoisdeaċóir is mó
sa doṁan í.

Well adeir sí ċuig an ġarsún aniorġaṁ
fuair na hoiḋċe borga dom duit-sa

Céard tá ann adeir sé, tá, fearaoir
géar adeir sí

Ó má tá sé sin ann adeir sé
tá mé sábálta

Ní raiḃ ~~[illegible]~~ cionnuiġṫear an ġraoisdeaċt
na ḃaḋgharḋa ~~[illegible]~~ ag an fearaoir géar ⁊ bíġ
a haċair ní ba ḃreaga ná í. Níor
airiġ siad go raiḃ siad marḃ ag
mac an caipín. Ba é mac an

52

ċaisín an leon. Bhí an caisleán acab
féin anois. Ṫug sé an mac ar
an dtráṫnóna 7 leig sé na leoin uile ar
ġábaḋ go ndéanaiġ siad do na
mogaira ar iugaḋ srab iad. Bcó
te an tairngireaġan san Éigipt 7 a
haiam a ċoinniġ faoi ḋraoiḋeaċt iad.

Cáirn 5 9 1933.

"Tá sgéal uile agam, Mac Rí na binnebrée.

tuirsic ~~[illegible]~~ táinigse

beirt ingheanach dubh bheag 7 Ceadraí MacRuaidhrí.
beirt deirfiúr Gráinne 7 Máirín
Pós Máirín Caol an Leitheagan
Dearbhshiúr eile do Ghráinne a bhí
pósta ag Rí na Coille Glaise.

Céadtaí mac Rí na gClop 6/11/33.

mac Rí na nDoloċta

doloċta móra agus doloċta beaga

Carraigreaċa 7 nasc le [illegible] Músgraiḋe

ceann ar an taoḃ toir ḋí agus

ceann eile idir í 7 Fioḋ'inis —

na doloċtaí beaga idir Fioḋ'inis 7

Músgraiḋe.

Sliseóg do taoḃ ḋúraic

[illegible] admuiḋ ceapann Maol

Ruarudhach.

orglaḋ mada rábia gan r.

orgluiġeann an mada rábia an

tuisge. Ní iondual go ndéanann

mada rábia __fuarcúdáċ__ ar

an uisge, braiteann sé ~~an~~

~~tuisge~~ t-uisge agus cuireann sé

lona ar 7 cuḃar.

Ní __ḋéireaḋ__ an ḋoṁain

ag dul   ag gul

níl dul ar biṫ aici dolál – mal

bur   2 pl.   a-   muchán

sib   2 pl

leann meaḋ   an leonn   a fágtar   nuair

a bainntear   an fuisge   as an arbar

níl uon niaḋ   ann   mar   ḋragar

do béirḋiġ   é.

leann beag   beoir   ale.

~~treasp~~ pucán na míol mór

treon pucán na miolmór, a ċraiceann

<u>fear tiorbia na gcéadta</u>

greim

Tá greim ag an mnaoi ar com caol, ar

ċóta reamhar ar inn-inn tairbreac.

baile na mbruíbhíodhach nó bruíbheach
bruíbh. Tá go leor bruíbh ann.

gros nuair a shuidheann sirrfeas ar a
chorra ghéab 7 a cuireann sé a dhá chos
ina áirde tá sé ar a ghros

cú — lasacht an chú garbh
brosnaim í i gcóir

a cheapadh
an rud atá tusa a cheapadh

ní tuicfidhe f i lár an focal ag mícil

dóinseompa — mícil, 7 rá seompa

méid i gcoimhnaidhe, rás, ach corr-uair.

ghiomáil a neidhteacha, ag cur caoi air féin, nó rud.

dulc, poc ~~tuite~~ ~~Cuireann~~ tugann pocaide ~~tuite~~ dulc do dhuine
le n-a ceann, nó láimh nó rud.
dulc a thugann bearádaí dob adh,
tuinc — buaileann sin le daoine

57

boimbéal maide sreangán ar na rataí

gabhal éadain hip-roof . san teach gan binn

na ballaí comh-ard.

" rataí caolainn beag ⁊ gabhal éadain geuadaic "

teidir maide droma.

le ingeaic . tá sí le ingeaic

an t-éan
órdá

An t-éan órdá

an mac ba sine   's gan bualadh

Tairngóid binne   ag bualadh tairngíde isteach binne

Tairngóid tóine

Coirne géabhla

Choris na tcinceaí

ag an teine

Fear dearg éanaic

Cú Cogadh na mban mór

gligíní. cnaipíní beaga gligíní-meal.

2. 24.

Nuair a gabhfar trí Ghréig anois adeir an mada rua leis bhí na gaigíní móra ina suidhe ag bord mór ag ithe 7 ag ól. Ná fan éinne go n-abróidh duine ar bith leat suidhe ach suidh ag an mbord agus bí ag ithe agus ag ól chomh maith le duine ar bith acu. Tosnócaidh siad ag déanamh iongantais díot. Abair éinne gurb é sin nós atá 130 ins féin atá ar bith a bhfuil beach leogan Fairis

Cáthadh Rugadh ar cháthadh mór mara
Rugadh gan bindeáchas mé, le Fórsa.

Soitheach Smuigléara

fear i nIorras Mór
a raibh long smuigléara aige
le a raibh sí ag teacht bhí bád an
rí imbéal an chuain. Tháinig Castlebar ...
sí ag ... na bean. Thug sí sí plaoig mhór
isteach ag ... agus ... sa bhfarraige
isteach sí ... i a cáineadh sa bhfarraige ... sí
cois. Rinne an plaoig long bhréig. Scéal sí
amach go raibh sí ar crann bád an rí
lean bád an rí í . ó thuaidh ... i gcuan
bád eile go ... an ... bád an
an móda ... . Nuair a tháinig
rí isteach sa gcuan ní raibh le feiceáil
ach an plaoig mhór ag ... na ...
Tháinig bád an Smuigléara isteach slán.
(Tá an scéal seo ag Micheál ... l. 62.

<u>Oileán Cáirín</u> idir Gruaic na Capa 7 Oileán Maighin
briseadh long ar an oileán seo 7 bhí caisle fíona
innte. fuaireadh a mbunáite.
Cuireadh ruaig ar an oileán i
ní raibh cuir sios ná ... scéal uaidh

Tháinig soitheach isteach ar ~~...~~ lucht bigil.

Tháinig soitheach isteach ar Oileán a' Bhromaigh
bhí ar crann míle saul innte.
Bhí aimsir Jorie Morgan ag an long rud ...
Tháinig na Coastguards . ... salvage
... ó Gruaic na Caisle go lucht ...
... sa bhfarraige
fuair Morgan ar crann míle ach
díoladh na ... le aimsir Maighin mór
ní díoladh an Sagart ... an ... salvage
le Morgan. Cuir sí ... i Sasana
... go Londain
Micheál Phatrais O Domhnaill ... go
Londain leo ag ... fianaise
Nuair a bhí sé ag ... fianaise cuir
sé an ... ar a ...
Tá an scéal seo ag Jorie

60

go dtuga Dia saoghal fada le séan duit
agus flaitheas Dé ar a [illegible] deiridh

na cailleacha ag caitheamh tobac
Seacht lán [illegible] [illegible] Páidíneac
bean bhuidhe ⁊ na heaglais
grains apart — Nár fhaca-tairse plannda[illegible] [illegible]/
Ná póicín spriúnsa ar bárr an féir/
Ná beannacht Dé le hanam na marbh
go hiomlán uilig. Amén
— [illegible]

ach muna Donnchadh Mhóir
sgreadh é [illegible] ó [illegible].

bád fada bád a bhíodh ag soitheach lifeboat
cocbád an gnéal céadna ach nach bhfuil sí chomh
mór — ag trawlers

a ḃean ṁín ṁánla.

Bean a ḃí ann fadó ⁊ ḃí mac aice. Cailleaḋ an mac fuair sé bás. Níor leig sí lá ar bi[th] ṫart nać raiḃ sí ag caoineaḋ. San áit ṁaiṫ a raiḃ an mac — creidim gur ins na flaiṫis a ḃí sé — caiṫeaḋ amaċ é agus cuireaḋ ins an seomra é ina ṡíḃeaire aice. Seinn sé port annsin

a ḃean ṁín ~~ḃ~~ ṁánla
Cuiṁniġ gur ġráḋuiġ Máṫair Íosa
Bí go maiṫ leis na boċta
agus ná bí a' síor-ġol ġrúm-sa
Ní ṡinne mé díon.
aċ ~~[illegible]~~ smúṫán ġursaiġ
~~ṫráṫ~~ ṡáiṫeaċ sna ngéaraiġ
Iomṫeoċaiḋ an saoġal leigint go h-iomlán
agus ní ḋéanfair dearmad díot-sa.

maitín 7. 11 1933
Ó n-aimsir

Labair sí annsin leis. Ní féidir gur tú mo mhac adubairt sí. Duḃairt sí gurb é. "Gaċ deor a ṡil tú bí sé a dul ṫríom mar ḃraon luaiḋe a sgaoilfiḋe ar ḋuine" ar sé. Níor ṡil sí aon [illegible] a ṡíḃ [illegible] ⁊ go mbfáġaḋ go [illegible] [illegible] ar an aṫair é [illegible] áit a raiḃ sé roiṁe sin.

Long na Blaoiġe

Bean a bhí i nIorras Mór agus bhí a fear ag imṫeaċt ag smuigléireaċt. Bhí long nó bád mór aige agus é ag tarraing earraiḋ a ṫabhairt isteaċ i ngan fhios. Bhí sé a ceannaiṫ saor. D'imiġ sé annsin 7 d'ubhairt sé le n-a bhean go mbeaḋ sé a leanaḋ ſeo an lá na mbaile. An lá a raibh sé le ṫiġeaċt ṫáiniġ cutter an rí agus bhí sí annsin ag faire go dteagaḋ sé. bhí spiodóireaċt ḋéanta air. Bhí an bhean ag faire ar an gcutter ó ḋorus an tighe. Ṫáiniġ Cailleaċ Ṁaol isteaċ aice. D'ḟiafruiġ an ċailleaċ den bhean cén ċaoi raibh sí. D'ubhairt sí naċ raibh sí go maiṫ. "Tuige?" ars' sí. "Tá m'ḟear imiġṫe ag tarraing luċt agus tá sé le ṫiġeaċt indiu. Tá cutter an rí annsin dá ḟaire 7 tógfar é."

Bhfuil aon ní ċirce agat? arsa an ċailleaċ,

"Tá," adeir bean an Smuigléara
"Tabair isteaċ* anuas é," adeir an Cailleaċ ṫuig.

Nuair a ṫuig sí an ró' don ḃean
Ilcaiċ rug sí ruipe bain sí an mullaċ dí, ċaiṫ sí amaċ an gealacán agus buídeacán. agus dubairt sí
'Tabair leat an blaosg seo anois," adeir sí leis an mbean, "i leag na bfairrge í go deas réiḋ, agus béiḋ mise ag déanaṁ rud aċt go ḃfillfiḋ sí."

Ċuaiḋ an bean síos go dtí an ḟairrge agus leag sí an blaosg ar an bfairrge agus ar an bpoinnte boise d'árduig an blaosg suas a cuid seolta uirṫi féin go ndearna sí long bréaġ ṡoillseaṁail agus ṡeol sí amaċ. An ḟuireann a bí ag an smuigléara ar a ~~to~~ ṡoiṫeaċ bí siad le feiceál ag an gcutter nuair a bí sí a dul amaċ tairṫi. Níor stop sí go ndeaċaiḋ

64

sí ós cionn bád an rí. Lean an cutter í. Ṫóg. long na blaoisge timpall siar. bhí Ceann Léime le caiteamh aice. Thug sí an cutter siar thar Ceann Léime. D'iompaigh sí ó thuaidh go ndeachaidh sí go Cuan an ~~[illegible]~~ Fóid Duibh 7 an cutter dá leanacht. Nuair a tháinig an cutter isteach sa gcéibh i gCuan an Fhóid Duibh ní raibh aon bhlas le feiceál aice ach blaosg uibhe cearca istigh sa gcéibh.

Idir sí a thigeacht agus imtheacht bhí an luchd istigh ag an smuigléara agus an luchd i bhfolach aige agus níor fhéad siad tada a dhéanamh air.

mecl. 7- 11- 1933.

Hata an Ghrifidh

Bhí baile i nDacaill agus ní raibh aon hata ar an mbaile ach aon hata amháin. Bhí corabh ar an mbóthar amach ón mbaile seo agus bhí sceach ag fás taobh amuigh den chorabh. Bhíodh an hata crochta ar an sceach agus cead ag chuile fhear nuair a bhíodh sé ag imtheacht as an mbaile lá a bhaint as. Nuair a thagadh sé abhaile chrochadh sé an hata ar an sceach arís go dtigeadh an chéad fhear eile arís go ndéanadh sé an cleas céadna. Baisteadh hata an Ghrifidh ainm air.

Nuair a bhíos gléas nó uirléis ag imtheacht ar fatich deirtear "tá sé ina hata an Ghrídh agat".

mcal — 7. 11. 33

Díbirtín Dainírtín

Bean a bhí ann agus bhí ceathrar mac aici. Séad a bhí innte baintreabhaigh. Bhí a fear caillte. Bhí Páidín is Seáinín ar an mbeart is sine. Tadhg is Domhnall ar an mbeart ab óige. Bhíodh Páidín agus Seáinín ag iasgaireacht. Bhíodh Tadhg is Domhnall ag obair ar an talamh. Aon bhealach amháin a bhí sí a chaitheamh leo. Ní ghléasadh sí bia dóibh mara ngléasadh siad féin é. Ní chuirfeadh d'anró uirthi féin a dhéanamh.

Bhí Tadhg is Domhnall ag baint arbhair lá agus nuair ab fhada le Domhnall go raibh sí ag glaodhach orra chun tosnuigh sé a ghrúmtáil, nuair a d'airigh sé an t-ocras.

Nábhac leis sin adeir Tadhg. Bíodh fios agam-sa cén chnáimhseáil atá uirthe." Chuaidh sé agus ghléas sé fear bréige san arbhar agus chuir sé hata air. Chuaidh sé isteach annsin ag an

67

máthair.

Níl aon blas níos agad dúinn

'Níl' adeir sí, 'níl mé i ndon.'

"Maise nach dona an mháthair agad í," adeir Tadhg, "agus fear breágh amuich sa ngarrdha gan 'tarraing le pósadh"

'Spáin sé an fear dí, an fear breágh agus a hata le feiceál os cionn an arbhair

Ní raibh siad abfad annsin go raibh a mbéile uċab. Nuair a d'ith siad a mbéile agus d'imthigh siad amach arís bhí sise ag breathnú ar an bhfear i gcomhnaidhe a bhí i n-éinfheacht léob. Tharraing sí anuas an tuirne lín agus thosuigh sí ag sníomhachán agus bhí amhrán ós árd aice

Is fada an lá nár ḟeicim mé grásín
dibirlín deidirlín
Dornuġa do Ṡeáinín agus dornuġa do
Ṗáidín
dibirlín deidirlín
Grá mo ċroidhe-sa Taḋg is Dòmhnall
dibirlín deidirlín
agus an buaċaillín eile údan ṫall ins
an corna
dibirlín deidirlín.

Ḃí sí acab ní ba ṁó nuair a
ḟuair sí amaċ go raiḃ scéal ag teaċt
fúiṫe. Ḃí sí ag gléasaḋ ḃíoḋ is dóiġ
dóiḃ ní ba mó.

mel- 7. 11. 1973

Ní raiḃ aon ṫrácṫail ~~[illegible]~~ ar aċ
an oireaḋ le abraiġinn – fíon
ag ~~[illegible]~~ ríl...ḋ sa tsráid

Ó Laoḋáin ⁊ an tál.

Ḃí aiṫne agam ar Ṫomás Ó Mainín a ḃí i nGaillimh. Ba as Coill a Bógaig é. Pós sé bean de Ċeallaċ – Bríġid Ní Ċeallaiġ – anuas ar an Árd, Árd a' Ċaisleáin. Ḃí teaċ agus yard aige i ~~[illegible]~~ Sráid Flood. Ḃí ceaṫair nó cúig de ḃa bainne aige agus é ag díol bainne. Ḃí sé i na sṫíobard ag an bfear a raiḃ aonaċ Cnoc a' Ḋoláin agus ag lúċ an ṫíġ solais ar oileán na gCaoraċ. Sean-aonaċ a ḃí i gCnoc an Ḋoláin. Ní raiḃ trácṫ ar aon aonaċ eile i nGaillimh san am. Is ann a ḃí an t-aonaċ nuair a báḋaḋ muinntir Ranaí Luain

Ḃí dreaṫáir ag an Tomás seo Liam Ó Mainín. Ḃí sé pósta ag col ceaṫar do mo ṁáṫair Mairéad Nic Ḋonnċaḋa. Ċaiṫ mé póite i nuinfeaċ les i nGaillimh.

Ba col ceaṫar dúiḃ an Doċtarraí a marḃuiġeaḋ sa gCarraigín i ngar le

Creafṁiċḟoill. Marḃuiġeaḋ mar ġeall ar ġabáltas talṁan é talaṁ a ṫóg sé. Leiġeaḋ an capall amaċ as an stábla san oíḋċe. Ċuaiḋ sé amaċ i ndiaiḋ an ċapaill nuair a ṫáinig sé amaċ caiṫeaḋ é.

Bí fear de na Doċartaiġ seo a bí saiḋḃir. Ba inġean dó Máire Ṫomáis

Ó Caoḋáin — Uí ~~Cazain~~ Caoḋáin a raiḃ siopa aige i nGaillimh. Nelly Ní Ḋoċartaiġ a bí ar an mbean. Bí cloċ go leiṫ sobaráin ag an ġCaoḋánaiġ (Ḋoċartaiġ) seo. Sin é a meáḋ an t-ór a bí aige. Ċuaiḋ sé lá go dtí an bank le trí sobaráin go bfaġaḋ sé trí fiċid sgilling orṫa. Ṫug sé isteaċ ag an gcléireaċ iad. Ṫug an cléireaċ amaċ trí páipéar aige. Nuair a ṫáinig sé abaile ⁊ gur ḟosgail sé na trí páipéar bí trí fiċid sobrán istig ins na trí páipéar.

Céard a ḋéanfas mé, adeir sé leis an mbean

Ó céard a ḋéanfas tú aċ é a ċur

71

ar ais, adeir sí.

Ṡiubhail sé suas ag an mbanc arís agus dubhairt sé leis an bhfear go ndearna cé contrárdhacht é go dtug sé trí fichid sobhiaranaiḋ dó i leabaidh trí fichid scilling.

Is iad a fear díobh adeir fear a bhainc nuair a léigh sé i gcuntas na trí fichid sobhiaranaí. Ná raibh an t-ádh ort nár chuimhnigh é nuair a bhí sé agad.

Ón lá sin bochtuigheadh annsan é ní raibh aon ádh air ar bith dá gcuirfeadh sé lámh nó cos ná raibh an míádh ag teacht air, nuair a ṫug sé cúl a láimhe don ádh. Duine ar bith a mbéidh an t-ádh air nuair a iompóchas sé uaidh níl aon ṁaith dó ag caint.

[illegible] — 7. 11. 33

72

Liam Dearg 7 Seán na gCannaí

Beirt gadaidhe a bhí ionnta amach ón gClochán do muintir Liam Dearg 7 do mhuintir Laighin Seán na gCanaí. Bhí fear eile de clann 'ac Con Faola i maice leob. Bhí sé ina chleamhnaidhe le Seán na gCanaí. Bhí inghean ag an Mac Con Faola seo cailín beag. Bhí Liam Dearg agus Seán na gCanaí oidhche agus bhí suim mór airgid ar an mbord aca sa seomra agus é dá roinnt aca. Bhí an cailín beag seo le Mac Con Faola sa seomra agus ní raibh aon tsuaitheantas aca uirthe. Nuair a bhí carnán mór leagtha amach ag Liam Dearg agus carnán mór leagtha ag Seán na gCanaí d'éirigh Seán na gCanaí ón mbord 7 fuair sé slis. Tairrig sé amach ar Liam Dearg i raibh cúl a chinn gur mharbhuigh sé leis an tslis é d'aon carnaidh amháin. Chuir sé faoi n- leabaidh annsin é Seán na gCanaí agus a bhean agus chuireadar san oidhche é

? Táibhra

Ṫáinig an cailín beag abaile ag tiġ a haṫar is a máṫar. Ḋ'fan sí sa mbaile an oíḋċe sin. Lá ar n-a báraċ bí sagart ag teaċt ag faoisdin.

"Ní ġabfaiḋ mé ann" agus adeir an cailín beag "go dtéiġe mé ag faoisdin ag an sagart."

Ċuaiḋ an cailín beag ċun a faoisdin agus an méid a ċonnaic sí d'innis sí don tsagart é agus go raiḃ a muinntir ag iarraiḋ í a ċur go dtí teaċ Ṡeáin na gCanaí. Nuair a bí an tAifreann ċart labair an sagart le mac Con Fada agus dubairt sé leis gan a ingean a ċur ag teaċ Ṡeáin na gCanaí ní ba mó. Ní ċeaċaiḋ sí ann ní ba mó.

Bí leamdearg bocs. Bí Seán na gCanaí raiḋte. 7 · 11 · 1933

Is minic le Loċ a ġadaiḋe a bí an bárr ġadaiḋe sro ina gcoimnaiḋe

ní ṗósfaḋ sé an taḋc
agus ní ṗósfaḋ an ṁaiṫ é

Rí na Binne Brice

Briġeaḋ ní fíne bean uncail do ṁuil a d'inis an sgéal seo dó i Ruiṡín na mban aoiḋeaċ a rugaḋ 'r tógaḋ!

Rí a bí ann Rí na binne brice fá bí air a raib an binn breac. Na mná a bí in aice leis níor ċeap sé go mba ċuibe leis iad agus níor ṁaiṫ leis ṡiul abfad ó baile ag iarraiḋ mná. Níor ṡíl sé go raib sé abfad. Casaḋ an fear beag seo annsin dó. agus d'fiafruiġ sé ḋe

'Tuige naċ bpósann tú?'

Dubairt sé naċ raib sé ag fáġail aon bean aċ bean nár ċuibe leis í a ṗósaḋ.

Bí sgéalta ag ċuile taoḃ dá d'fáġainn mar ~ ṁuil!

Teiġ agus déan aimsir leis an bfairrge go ceann bliana," adeir an fear beag leis, "agus mo láṁ 'nda láṁ go mbeiḋ bean agat faoi ceann lá 'r bliaḋn.

Rinne sé aimsir annsin leis an bfairrge agus níl lá ar biṫ naċ mbíoḋ sé ag siubal cois na fairrge tamall. Tigeaḋ sé abaile annsin ~~[illegible]~~ Níor ċlis sé lá ar biṫ go

75

go raiḃ an lá ⁊ bliain istiġ aige agus nuair
a ḃí an lá ⁊ bliain istiġ aige fuair sé bainríoġan
ḃreaġ ar ḃruaċ na fairrge. Ṫug sé leis abaile í
agus ṗós sé agus ḃí sé féin ⁊ í féin an-ċeanaṁail
ar a ċéile. D'fiafruiġ sé annsin céarḃ as í. Dubairt
sí gur as an bmuirġéal í gur ingean rí í
agus go raiḃ triúr dreiṫár ina ḃfaṫaiġ aice.
Ḃí sí féin ⁊ é féin i n-éinḟeaċt go raiḃ bairr
ċloinne aca mac ⁊ ingean. Ṫreoir a ḃí ar
an ingin ⁊ Caoir ar an mac. Nuair a ḃí siad
suas ina ḃuaċaill beag ⁊ ina cailín beag
cailleaḋ an ṁáṫair. Ḃí sé trí no ceaṫair
de ḃlianta eile annsin gan pósaḋ. Ċoṁairliġ daoine
annsin ag rád leis go mḃ'ḟearr dó pósaḋ
agus mar sin agus mar siúd. Ċuir siad an
oiread feirge faoi deireaḋ air gur ċuir sé an
diallaiḋ ar a ċapall lá agus 'mo ċreád agus
mo ṁilleaḋ agam,' ar sé, 'mara bpósa mé
an ċéad ḃean a casfar liom.' Ṡiubail sé leis
agus ⁊ gearr a ḃí siubalta aige nuair a casaḋ
leis cailleaċ ṁuingṫaċ ṁársġiḋeaċ fionnaḋ

a hasgalla a sgnabaḋ a hiosgada agus fionnaḋ a hiosgada a sgnabaḋ féin is uisge. An ḟocal ab ḟusa scar ina ceann agus déanaṁ staff dí ina láiṁ agus an ḟocal ba ġoire dí ina bionán buiḋe ina brollaċ

Is ann ḋuit a Rí na binne adeir sí

Is ann ċeana,' adeir sé

A bpósfaiḋ tú mise a Rí na binne?

'Mo ġráḋ agam adeir sé dá mbeinn gan bean go bráṫaċ dá bpósainn í.

"Céard a ġeall tú a fágáil a tiġe duit?' adeir sí.

Ġeall mé go bpósfainn an ċéad bean a casfaiḋe dom

Naċ bean mise adeir sí agus níl mé pósta.

Ó má 'seaḋ, adeir sé, téiriġ taoḃ ṡiar díom annseo.

Ġaḃ sí taoḃ ṡiar dé annsin agus ċas sé abaile. Nuair a bí sé i n-aice leis an teaċ breaṫnuiġ sé siar go bḟeicfeaḋ sé an féirín a mbeaḋ cuile ḋuine ag magaḋ

77

fuair agus nuair a breathnuigh ní faca sí aon bean ar a dhá súil ariamh ba breaghthacht ná í, bhí sí comangarach don teach. Tháinig sé anuas den capall nuair sé le póga í bhí sé le stopa í agus mór thóg a fuair sé í is nuair a dfhág sí í agus ní raibh ruim ar bith sur an gcéad bean le hais sin.

Ní raibh.

Is ceart annsin go raibh sí ag múineadh cuile sórt don clann agus ag múineadh draoidheachta dóibh agus is ceart go raibh sí féin agus an inghean i ndon siúl ina póga aige, ach ní raibh an mac ag tógáil draoidheacht uathab, ach bhí sé láidir bhí sé ina an-ghaisgidheach.

Bhí an bainríoghan annsin ag súil go raibh an leas-inghean ní b'fhearr ná í sa draoidheacht. Nuair a bhí an leas-inghean ina bean óg dfhiafruigh sí dí an maith léithe pósadh. Dubhairt sí go mba maith. Dubhairt sí annsin go sgríobhfadh sí féin é. go dtí an tír ar fhága sí féin go dtí na Hindiacha thoir go raibh mac agus

ingean ag a n-a spreaċáir féin ins na hIndiaċa Ṫoir
go mba é an rí an spreaċáir agus go mbeaḋ
an mac aiceṗ. Dubairt an leas-ingean go
ndéanaidís é.

Ḃain an bainríoġan aniar sliseog de ṫaoḃ
díreaċ agus sliseog de ṫaoḃ daraiġe. Rinne
siad long luċtṁar lán de ṡolas. D'árduiġ
sí suas uirre a cuid seolta móra bocóideaca
bacóideaca bán-dearg go barra na gcrann
ċoimfada coim-réaḋ, coim-díreaċ nár ḟaga
tead tíre gan tarraingt osglas maide rámha gan
sreanuaḋaiċ ag treabaḋ na fairrge folcanta
fíor-ḋoimain nać dtreabfar arís go lá deireaḋ
an domain ag éirge rómpi míolta móra
beiċiḋiġ beaga bealdearga na fairrge tear ag
tigeaċt ar bórd agus ar bórd an maide rámha
sglug sglug ag an bfaoileainín ó ṫosaċ na loinge
go dtí deireaḋ na loinge na heascona a' guil
in-asgalla a ċéile de ḃrig an ṫeasgṫa sin
d'éiriġ na sruṫaċa clasgánaċa cúrsánaċa ag
bualaḋ tuairgint agus ag rapáil gairḃín mín

an imarḃíaċ na hoíċe

79

ag gul in-uaiċear garṁin garḃ a' gul iníoċtar le neart ceann-treaḃaiḋ agus tiomáint. go raiḃ an soiṫeaċ ċoiṁ curṫa i bfairrge aca le neart seoil go raiḃ na heascanna ag snáṁ sreaċ ar ḃord an tsoiṫiġ aca. Níor ḃain siad scol as crann ariaṁ nó gur sroiseaḃ siad an céiḃ ins na hIndiaċa ṫoir. Nuair a ḃí an soiṫeaċ feistiġṫe aca siuḃal siad amaċ go dtéiġeaḋ siad go dtí teaċ an dreaċála. Leis an mac ċuaiḋ siad ag caint.

Tug mé bean ċugat adeir sí le mac a dreaċar

Is maiṫ liom sin, adeir seisean

agus bean ḃreá adeir sí, bean níos fearr ná ṫú féin atá in ann ċuile rud a ḋéanaṁ.

Ḃí an fear óg sásta agus cuireaḋ fios ar ṡagart méisa agus cléireaċ uirṫi agus pósaḋ iad.

Ṫainig sí féin abhaile go hÉirinn annsin

Bí sí féin ⁊ Caoin agus an t-aṫair in éinḟeaċt. Ní raiḃ mórán gaoiṫe leis an aṫair. Bí an siubal ag imṫeaċt uaiḋ le sgoilteaċa a bí ag tiġeaċt air.

Dá ḃliain aḃ an ingean sórta nuair a tarraing an leas-ṁáṫair paca cártaí ċuice agus ḋ'fiafruiġ sí de Ċaoin an n-imreoċaḋ sé cluiċe. Duḃairt sé go n-imreoċaḋ.

Cuir sí an cluiċe uiṫe.

Taḃair do ḃreiṫ ar sin.

Ní ṫuḃrad ar seisean

D'imir siad cluiċe eile agus ċuir sise an cluiċe air.

Taḃair do ḃreiṫ anois, ar sise arís

Ní ṫuḃrad ar seisean

"Taḃair féin é is tú is sine is fearr agus is tusa a ġeoḃas bás", adeir sé

Ní beag duit a ṫusa, adeir sí. Tá mise a ráḋ leat gan mise a ċur faoi ġeasa aċ cuirfiḋ mise tusa faoi ġeasa agus faoi mór-ḋroṁḋáil na bliana gan dá ḃéile iṫe

81

ḋaon níos ná ḋá oíḋċe a ċodlaḋ ar aon leabaiḋ
go dtuga sí buidéal d'uisge an leigis atá ag
an bfaṫaċ mór i Sliab an Óir agus go dtuga
sí abaile leat ingean mo ḋearḃráṫar ċugam
ó na hIndiaċa Ṫoir

Níl ḟios agam, adeir sé, cá bfuil Sliab an
Óir ná cá bfuil na hIndiaċa Ṫoir

"Cuir do ṡrón romhat agus ḋéanfaiḋ sí
eolas duit adeir sí

Aċ níor ċuir sé féin geara ar bit uirṫi
ní leigfeaḋ an faitċíos ḋó.

Ġaḃ sé ainnsin ag an bfairrge. Ċuir sé
cos ar a ḟoirċeaċ agus cos ar an talaṁ gur
ċuir sé sraiċ léas na bfairrge i gur
nḋeaċaiḋ sé de léim innte. Bí sé ag
seolaḋ leis ainnsin agus d'éiriġ sé suas
sa speannróg go bfeiceaḋ sé an bfeicfeaḋ
sé tada uaiḋ. Connaic sé toirt préaċáin
d'oileán abfad uaiḋ agus ní iugar ḋó
snaṁ seoil
Ċuir sé ḋá ṡnaṁ sinbad uirṫe agus
~~[illegible]~~ ṫáinig sé i dtír ar an oileán.

82

Ṫriomuiġ sé suas an sorċaí i n-áit nár baoġal
dí tonn dá bualaḋ, tonn na maingin t
sgoillte gainim réidiġ a'ġal innte agus
ċuir sé feisteaċ lá 'n bleann uisce igcás naċ
mbeaḋ sí leaṫ-uair ann. Siúbail sé suas an
t-oileán annsin. Ṫáinig sé go dtí cúing
Ġaḃ sé trí huaire deiseal timċeall uisce
agus trí huaire ~~[illegible]~~ tuaiṫbeall timċeall
uiṗċe. Ċeap sé naċ raiḃ Donus ar biṫ innte
7 d'éiriġ sé de léim ~~[illegible]~~ le neart a ċuid fola
go ndeaċaiḋ sé i mullaċ na cúinne — is ann a
biḋ an donus ann — agus ṡeas sé ar ~~mullaċ~~ urlár
an ġrianáin. Nuair a ṫáinig sé anuas ar
urlár an ġrianáin bí bean ina suiḋe ar
ċaṫaoir óir ann agus a cosa leagṫa ar
ċaṫaoir airgid agus í a réiḋteaċ a cinn
bí caṫaoir óir eile ann agus caṫaoir airgid
~~C~~ naċ raiḃ duine ar biṫ ionnta. Ċeap
sé-sean go mba mhó an onóir air féin suiḋe
'san gcaṫaoir óir agus ṡuiḋ sé síos ar an
gcaṫaoir óir agus ċuir sé a ċosa ar an

gcaṫaoir airgid. Nuair a ḋúisiġ sise an torann ag an duine a suiḋe ar an gcaṫaoir ċuir sí an ġruag siar ó n-a ḋá súile agus breaṫnuiġ sí air. Ḋeirġ sí suas agus ní dearna sí aċ buille ḋá bois a ḃualaḋ ar ḃárraċa a ġéill agus ní raiḃ ann aċ gur ḟága sí beo é.

Mo ġráḋ agam adeir sí nuair a ċoṡfas mo ċoróin ríoġaċ (a ḟear) isteaċ má ḃíonn sé sin agad

Maise, adeir sé má tá sé níos suaraiġe ná mé féin tá sé ró-ḋona

Ní mórán aċair gur ċuala sé íoċtar na coille ḋá ċur ċun a uaċtar agus a uaċtar ’na íoċtar crainn úr a leagaḋ agus an fonnġrann a bristeaḋ ag an ḃfáṫaċ mór a’ tíġeaċt sgailpín gabair roimhe sgailpín gabair ’na ḋiaiḋ míol buiḋe ar barr a ṁaide cailleaċ ṁarḃ ar a ġualainn, coll bróġna i mbarr-talaċa a ḃróga. Ḋóirt sé amuiċ ag doras na cuirte iad buail sé an doras agus ṫáinig sé isteaċ. Ċuaiḋ sé

slán don ṫeampla tainig sé anuas na gargudaí leaċ an domhain ṁúċ sé caoin le póga báis sé le dcora é ṫiontuiġ sé le beara mine nóta is spoill é agus le gruaig a cinn féin é más ċíos a tuair sé é is mar ad fóga sé é.

Gairim agus caitrigim ṡí a noin inċuimaġ mo ṫrefíre. Tá leabaiḋ a ċodálaḋ an oiḋċe a rugaḋ ṡí annsto agus ní ṫáinig ṡí dá ~~[illegible]~~ héileaṁ go dtí anoċt. Tá bordagam a ċodálaḋ an oiḋċe a rugaḋ go dtí anoċt, tá caṫaoir agam a ċodálaḋ an oiḋċe a rugaḋ ṡí agus ní ṫáinig ṡí dá héileaṁ go dtí anoċt. Creidim, adeir sé gur faoigeara ṫroma na leas-ṁáṫair atá ṡí a saoiṗú anoċt féin

Seaḋ adeir Caoin

Cé na leasa atá ort? adeir sé

buidéal duisge an leiġis atá, sleab an óir a ṫabairt abaile ċuice

Well adeir sé níl aon ṡuim duit ai mar ġairim i ngad, ṫruiċ i n-aġaiḋ cos, ċoṁairlim

gur buaicáil ar bhí ann
ach ag cur dhíleagadh orthu féin ann

pealtoga oidhce ré-dorcha. Tá mise agus mo bhean dheatáracha a faire aisrin ó táinig Ionainn aoige i n-ár seanaois agus tá sé cinnte orainn é a fágháil, beidh sé i n-ach dheatára eile dom-sa i mbadhraich agus beidh sé a dhruidim leis i gcomhnaidhe.

Marbh atá an bean bheadh mise bos an nuair a táinig sé.

Ní táinig aon duine a bain liom-sa ariamh nach ndibreochá. atá an Gaedhilge

Síl mé go marbóchá-sa é nuair a thiocfá, atá sí agus síl mé a dibirt.

gléaradh buile dó go bhfeiceadh sé toga gach bidh roga gach dighe ⊕ míl gréigreacha beoir Lochlannacha bhí blas na meala ar gach aon greim agus ní raibh aon greim tar

Nuair a bí an méid sin caithte acab chaidh siad tread le feamnacdacht ceaol le sgealaidheacht tread le rág ráin agus síoricodladh. Níor mhoc a dhéirig an lá la ar na bárach 4 moch ná sin a dhéirig seisean, chuimil sé bos dá

súile bog dá múchla agus bog dá malaí. Ċrom
sé a ceann, dubair sé a ġnáí, ċuaiḋ sé ag
tóbar na meala agus d'iomlaiġ sé é féin.
Ċuaiḋ annsin go n-imiġeaḋ sé. Nuair
a bí sé a dul amaċ ón bfaiċċe ṫug sé
páipe Lapisíní dó le cur ar a láṁa.

Fanfaiḋ siad seo ar do láṁa i gcoimnaiḋe
aċt an faċaċ leis má castar namaid leat
tosóċaiḋ do láṁa ag at ... ionnta má tá siúd
ag do náṁaid tada a ḋéanaṁ ort. beiḋ fios
agat annsin é.

D'imṫiġ leis annsin agus ċuaiḋ sé ċóṁ fada
leis an soiġeaċ. Cuir sé cos ar a ṡoiġeaċ
agus cos ar an talaṁ gur ċuir sé sraiċ leás
i bfarraige í go ndeaċaiḋ sé ar leim iosta
bí sé a seol leis go raib diúṫan agus dorċaḋ
an lae a gorḋin leis. Ċuaiḋ sé suas i
mbéal na gcannóige go bfaca sé tonnta
ṗréaċain d'oileán i í dúbaḋ uaiḋ agus ní
i ngar dó. Cuir sé ceann sroil agus dá
ceann siubal uirti gur buail sé talaiṁ

ar an oileán ṫiomáin sé suas an roicaí i nár
nár baoġal dí tonn dá bualaḋ tonn dá maingim
sgoilte gainim séidte a ḋul isteaċ. Ṫug sé
leisteas le ḃliain uirri i gcás nać mbeaḋ sí
leaṫ-uair ann. Ḃuail sé suas agus ċas
cúpla breaġ dó. Ċuaiḋ sé timċeall uirri
go bfaca sé doras ann. Ċuaiḋ sé isteaċ
ar an ḃroinnte boise is ṫáinig sé isteaċ
ċorruiġ sí ag caoineaċán.

Ḋfiafruiġ sé di cén fáṫ an caoineaċán

Dubairt sí gur mór an feall a leiteḋ
de gaisgiḋeaċ breaġ a ḟeiceál a ḋul ċun
báis ar ball. Mar sin féin ġléas sí biaḋ
dó ċuile biaḋ dá ḟeabas agus leaġ sí amaċ
ar bord aige é. Nuair a leaġ sí an biaḋ dó

Cén maiṫ dom an biaḋ má tá mé
a ḋul a fáġail báis ar ball, ar seisean

Is biaḋ is ól deoċ b'féidir nać marḃófaiḋ
ṁé gan buiḋeaċas dúinn adeir sí.

Bí an-ċás aige dó bí sé ina ḟear breaġ
Ní mórán aċair a bí an biaḋ iṫte aige

ba ċóir aon [illegible] n-ágairín.

Sruṫán Ċamuis

bídís ag caint ar ṡruṫán Ċamuis

An bóṫar ó'n Sgríob go Doire Néid ní raiḃ sé ann go dtí leaṫ-céad bliain ó ṡoin, agus ní raiḃ bóṫar ar bit ag Camus. Ba geall le sruṫán é.

nuair a ċuala sé an torann ag tigeaċt. Ṫáinig an fáṫaċ isteaċ agus beirt mac in-éinfeaċt leis beirt fear breaga. Ċuaiḋ an fáṫaċ síos dóib [illegible] agus ṫáinig sé amaċ ina ġaisgiḋeaċ leaṫ an doṁain. Ċuir sé fáinne ar a ṡúil agus gur ġairm agus gur ċoimic sé mac a ḋreiṫíre.

Ġáirim agus caṫlaicim ṫú a aon inṡ mo ḋreiṫíre. Tá leabaiḋ annseo a cónáluiḋ an oiḋċe a rugaḋ ṫú agus ní ṫáinig ṫú dá ḃfeiceam go dtí anoċt, tá bórd annseo a cónáluiḋ an oiḋċe a rugaḋ ṫú agus ní ṫáinig ṫú dá ḃfeiceam go dtí anoċt, tá caṫaoir annseo a cónáluiḋ an oiḋċe a rugaḋ ṫú agus ní ṫáinig ṫú dá ḃfeiceam go dtí anoċt.

Creidim gur faoi ġeasa troma na leas-máṫar atá tú a raoṫrú anoċt féin adaṁ an fáṫaċ leis.

ní faoi geasa atá mé arsa Caoin

D'fiafruiġ sé dó cé na geasa a bí air. D'innis sé leis an ḃfáṫaċ go raiḃ air dul ~~go~~ [illegible] fada le fiaḋ an óir ag coimeád an

89

uisge leigis dá ċáir

Bí ḟios agam ḃfaiċí ó féin é.

Beiḋ sí i ndeaċ greaċáin oile roimpe ran oiḋċe i mbórċai ? adaim an faiṫċí leis agus isnuísoċaḋ sé sin ċuile bealaċ dan adaim só tuisceaḋ air

Ċaiṫ siad an oiḋċe sin tríom le feannaiḋeaċt tríom le sgéalaiḋeaċt tríom le cainteanna biḋ 7 oige le seanaiṫ ráḋ agus sloinneadaḋ. Már ṁoċ a deiriḋ an lá lé ar na bárrai ir mórċe a dáiriḋ seasan, Niġ sé a lámha ċuimil sé bos dá ġuile dá ṁúpla ir dá malainí, ċíor sé a ċeann, dubairt sé a ġuiḋ agus ḋí sé a ḃricfeasta. Ġab sé go tobar na meala agus ḋionlaiġ sé é féin ann. Nuair a bí sé ag ithreaċ annsin dubairt an t-oncal leis nac mbeaḋ aon ċall dó dul ir soiċeaċ ar bit ac an lá seo gur ag siubal a beaḋ sé go deagaḋ sé go Sliab an Óir Ġab sé síos annsin go dtí an tóbar

90

Cuir sé cos ar a ṡoitéad 7 cos ar an
talaṁ agus sáiṫ sé amaċ í leis an gcos
a ḃí ar an talaṁ. D'árduiġ sé suas a
cuid seolta agus ḃí sé á seolaḋ agus
ag sír-imṫeaċt go raiḃ ~~sé~~ [illegible] agus
d'imṫeaċ an lá ag dorċuġaḋ leis gur éiriġ
sé suas sa [illegible] gur ḃreaṫnuiġ sé
uaiḋ 7 go ḃfaca talaṁ i ḃfad uaiḋ agus
ní ionġnaḋ. Ṫug sé d'á ṫreo an seol annsin
di 7 ṫreo an Sinbad gur ḃuail sé talaṁ
gur ṫromaiġ sé í [illegible] nár ḃaoġal di
tonn dá ḃualaḋ tonn d'á [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] a ṡúil [illegible] gur
cuir sé [illegible] le [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] sí leaṫ-ḃleaḋ ann. Sinbad sé suas
an t-oileán go d'árduiġ sé go dtí Cúirt
ḃreáġ gur ḃuail sé an doras. Tugaḋ isteach
é — ḃí [illegible] bean [illegible] roiṁe. D'ḟiafruiġ leis
[illegible] annsin [illegible] sé annsin ḃí duine
de na mná a ~~[illegible]~~ ráḋ go raiḃ [illegible]
[illegible] go marḃóċaiḋ é, bean a ḃí roiṁe

91

aoise. Ḃí an ḃeirt eile ina gcailíní óga
beóḋa ag magaḋ, ag ceapaḋ nac mbéiḋ cóiḋċe
le geárr gur ċúnladar an gorann a bí 'g
an ḃfaiċe ag ríġeáin. Ṫáinig sé isteac ina
ḃaċaí. Ċuaiḋ sé síos don tseomra. Ṫáinig
sé aníos ina gairgiḋeac leis an domain.
Ḃáiṫ sé le deora é. Ṁúc sé le póga é.
Ṫriomaiġ sé é le bratá míne síoda agus
sról é, 7 le gruaig a ċinn féin é. Nár
ċóir a ṫuar sé é 'n-a ṫinn a ḋfága sé é.
Ġairm agus caiṫréim ort a aon ṁic aṁáin
mo ċroíḋe, ar seisean, tá leabaiḋ annseo
a cóiriġeaḋ an oiḋċe a rugaḋ ṫú 7 ní ṫáinig
ṫú dá ṫoileann go dtí anois, tá bord
annseo a cóiriġeaḋ an oiḋċe a rugaḋ ṫú
agus ní ṫáinig ṫú dá ṫoileann go dtí anois
tá caṫaoir annseo a cóiriġeaḋ an oiḋċe
a rugaḋ ṫú agus ní ṫáinig ṫú dá ṫoileann
go dtí anois 7 ċréadaim gur faoi ġeasa
na leas-ṁáṫar atá ṫú a raiḃ anois
féin.

Cnoc mór

Tá sé ag ḋul síos [illegible] le cuisle carraig

92

Stáid is fad ġearr atá mé adeir sé

Cé na ġearra atá ort?

Tá mé fad ġearr ag ṫaisteal ag carraig

buidéal den uisce leiġis as an tobar

atá i Sliab an óir, adeir sé.

Tá inġean liomsa tinn ~~aige~~ [leis] ag an bfaiṫí a bfuil an tobar sin aige. [le trí ráiṫe] Connacaiḋ sé an ~~tobar~~ [bean] ag faire an tobair go ceann bliana 7 sgaoilfiḋ sé abhaile ansin í.

bíonn bean i gcómhnaiḋe a faire an tobair aige.

Tuigfiḋ uisce bíonn siubal ann le ḋul ann mar bfágfá an bíonn siubal ní féadfá ḋul ann ċor ar bith, aċ tá sé com tábhaċtaċ go bfuil faitċíos orm naċ bféadfá a ḋul ann.

~~Naċ bféadfá-sa féin a ḋul ann? adeir~~

~~Caoim~~ leis.

~~D'féadfainn adeir an faiċí~~

An bféadfaḋ sé sin a ḋul ann? adeir Caoim

D'féadfaḋ adeir an faiċí

Is naċ bféadfainn-se a ḋul ann mar sin adeir Caoim naċ bféadfainn-se a ḋul 7 mar ar bith a ngabfaḋ sé sin

Má féadann adeir an faiċí níl aon ṁoill

ort ⁊ maiṫ a ṁúin do leas-ṁáṫair tú. Tá droċḃéasaí agam-sa mé féin aċ ní ṫig liom tada dén tsórt sin a ḋéanaṁ.

Nuair a bí an bealaċ suirigṫe ag an bḟaṫaċ dó ċaiṫeadar an oíḋċe suas le seanaḋéaċaibh suas le scéalaiḋeaċt suas le caiṫeaṁ bíḋ ⁊ óil le suan sáṁ ⁊ le síor-ċodladh. Ma's moċ a d'éirig an lá ⁊ moiċe a d'éirig Caoin nig sé a lámha cuimil sé bos dá ṡúile dá ṁuinéal ⁊ dá ṁalaiḋ ċíor sé a ċeann d'ubair sé a ġruaig ḋig sé a bricfeasta. Ċuaiḋ sé ag tobar na meala agus d'ionlaig sé é féin. Nuair a bí sé ag imṫeaċt ón bḟaṫaċ annsin 'Seo duit na bróga siubail. Cuirfiḋ tú ort iad sin. Tabharfaiḋ siad tú go dtí bun na háite atá ard, aċ tá faitċíos orm naċ bḟuil tú i ndon dul ann

"A bḟuil tú a tabairt aon blas eile dom? adeir Caoin

Céard a ṫabharfainn duit adeir an faṫaċ

94

a bfuil aon claiḋeaṁ agat? adeir Caoiṁ. Nac bfuil fios agat go gcaiṫfiḋ mise an faṫac sin a ṫroid

Tá mise, adeir an faṫac, agus claiḋeaṁ maiṫ a bfuil buaḋ ann

Ṫug sé do an ċlaiḋeaṁ. Ṫug sé dó láṁiníní. Cuir ort na láṁiníní má castar aondaoine duit a bfuil ag dul a ḋéanaṁ aon ḃlas ort tosóċaiḋ do láṁa ag ar sgríoḃ istiġ na láṁiníní.

Ċuir sé air na láṁiníní agus ċuir sé air an claiḋeaṁ agus ċuir sé air na buataisí agus is gearr go raiḃ sé ag bun an tSléiḃe Óir. Ḃí an sliaḃ ċoiṁ árd nac bfeadfaḋ sé a ḋul ann gan aillireog a ṫaḃairt. Ḃí sé a ḋul a ṫaḃairt aillireoige nuair a ċonnaic sé fear beag.

Cá bfuil tú a ḋul? adeir an fear beag

Tá mé a ḋul ag caṫaṁ buidéal uisge as tobar Sléiḃ an Óir

Níl tú i ndon a ḋul ann adeir an

95

fear beag mara ndéana tú mo ċomairle. Má ḋéanann tú mo ċomairle cuirfiḋ mé ann tú.

Ḋéanad adeir Laoġ má tá tú [illegible] ceart

Nuair a ġabfas tú isteaċ adeir an fear beag san ngáirdín a bfuil an tobar ná déanaiḋ tú moill ar bit aċ do bucéad a líonaḋ agus rith amaċ an geata arís. Béiḋ an geata oscailte. Má ḋéanann tú moill ar bit béiḋ an geata dúnta agus ní féadfaiḋ tú an gáirdín a fágaint

Dairiġ Laoġ a láṁa ag [illegible] ins na [illegible]. Bí fios aige gur le olc a bí an fear beag dá ċomairle agus ní ḋearna sé aċ a ċlaiḋeaṁ a tarraingt agus an ceann a ḃaint de [illegible] i gcuinneaṁar a ċinn a ġeill [illegible] a innṫinn é. Bain sé de anuas gan trioblóid gan tuisliuġ gan [illegible] gan mearḃall. Buail sé i gclár a aġaiḋ agus i gclár a ḋroma é. Níor ruiġ dó, adeir an ceann. Tá ~~féadfainn a ḋul~~ [illegible] suas ní lear a cuirfeaċainn.

Tá an feadaí ina suidhe

96

Nuair a bhí sí tuas adeir Caoimh níor dheas
go cuideachta

'Sé an buachaill seo a bhí ag cur na
hairde sa chlub. Ní raibh le déanamh ag Caoimh ~~ach~~ ach
siubhal suas ann. Siubhail sé suas nuair a
tháinig sé isteach sa ngáirdín. Bhí an bean ina
suidhe ag bruach an tobair, inghean an fathaigh

Tóg an buidéal anois go beo adeir sí agus
gabh amach an geata. Ná déan sé moill
ar bith dúnfaidh an geata ort.

Sin é an caoi is fearr liomsa adeir sí
an geata a bheith dúnta

D'fan sí a caint leis. Is beag an caint
a bhí déanta nuair a bhí an fathach chuige

Ceard a thug isteach annseo thú a dhaolghuin
adeir an fathach leis.

Thug mo dhá cois isteach mé adeir Caoimh

Is geárr nach bhfágfa mise cos nó lámh
ort adeir an fathach

Ní le cois na ceirte a casfaidh a tháinig
mise annseo ach le cois is ceart a bhaint

a bhaint díot adeir Caoin

Cé is fearr leat i ngreim a chéile nó ag gabháil do sceana glasa i mbolg [illegible] a chéile

Pé rud is maith leat adeir Caoin.

Rugadar ansin ar a chéile láimh in íochtar láimh i n-uachtar láimh i n-uaisle na comhraiceacha

Ní raibh aon fear ó thoir an domhain go huair a domhain a thiocfadh ag breathnú ar gaisgidh chaoi ná gnáth-chomhrac mar orra ba chóir a fheiceáil a bhreathnú

Is gearr a bhíodar a comhraic nuair a thug Caoin cor dó chuir sé go glúin é, an dara cor chuir sé go básta é, an tríomhadh cor chuir sé go meall a bhrághad é

Talamh ort go trom a bhodaigh adeir Caoin.

Creidim gurbh eadh adeir an fathach is tú an gaisgidheach is fearr a chonnaic mé ariamh tabhrais mé leat mo phíogáin le mo bheo duit agus é [illegible] le mo inghean [illegible] [illegible] n-annsa a thíbhairt dom.

Tuibriod adeir Caoin ní mairfeadh ar bhrí a ḋéanaṁ t'anam dom.

Sé is fearr duit adeir an faṫaí
dubhairt Caoin leis annsin go mba uncal dó
aṫair an ċailín a bí ag faire an tobair
bronn sé a leiṫ féin den ríoġaċt uirthe
agus dubhairt sé leis an bhfaṫaí í a
pósaḋ "Faṫaiġ uilig sibh" adeir sé ní ann
a ṫiocfas mise ċoíḋċe.

Ṫáinig Caoin ar ais 7 a buidéal uisge
aige. Níor lig sé tada ach an uisge
Ṫáinig sé coṁ fada leis an uncal
is gur ṫug sé a ċlaiḋeaṁ dó. Dubhairt
sé gur ḟág sé an inġean ag an bhfaṫaí
pósta leis agus go raibh sí 'na banríoġain
ar Sliab an Óir.

Ní dhearna sé annsin ach a ḋul isteach
'na ṡeomra agus go dtáinig sé go dtí
na hIndiaca ṫoir go ndeacaiḋ sé suas go
dtí cúirt Rí na nIndiaca ṫoir ach
a raibh a ḋrifiúr pósta ag mac an rí

Nuair a tháinig sé isteach bhí fearadh na fáilte roimhe. D'fhiafraigh an dreifiúr de a raibh sé i Sliabh an Óir. Dubhairt sé go raibh go raibh an t-uisce aige. Bhí gearán orm faoin uisce 7 gearán orm faoi fáinne a thabhairt go dtí bean óg atá ro ghcuitir ro.

Má bhí gearán ort an fáinne a thabhairt leat, ach ar an sí, nach bhfuil sé chomh maith an bean is an fáinne a thabhairt leat. Cuireadh fios ar sagart mór mhéise is ar chléireach maide gur pósadh iad. Bhí bainis seacht n-oíche is seacht lá aca agus nuair a bhí an bainis caite thánigeadar abhaile

5. 12. 1953

I gCárna

San seomra beag tobac teine bhreágh againn agus sioc geimhridh taobh amuich.

Salm na Marḃ

Ó n doiṁne do sgreadaim ort
Ó a Ṫiġearna éist le mo ġlór
go dtuga do ċluas ~~aire~~ aire do mo ġuiḋe
Má ḃreaṫnuiġeann tú im' loċtaí a Ṫiġearna
an té a leananas é   cé fulaingeoċas ~~[illegible]~~ é
do ḃríġ gur ag an dTiġearna
atá an trócaire
? ór tsíoṫċána
Croiḋ mise a ḃfearġ ~~[illegible]~~
ar a ḟuarglóċas
Crann dorċa do ċuile loċtaí a Ṫiġearna
Tá mo ṡúil leat a Ṫiġearna
Muiniġin m'anam in do ḃriaṫra
Dóċas m'anam ag an dTiġearna
ó ḃriġ (suas) na maidne go dtí an oiḋċe
go raiḃ dóċas ag Tora (Israel) le n-a dTiġearna
Saḃḃa ṫrócaireaċ tabair dúinn a Ṫiġearna
Saorḟaiḋear sólas conraiḋ oraiṁ
Ó peacaiḋ Ifrinn

ag a ṁáṫair a ċuala sé Salm na Marḃ. Ḃí sé ag ó na haiṫne. Is aige a ḃí an sgéal tearpa "Dearḃ an Rí" a sgríoḃ leaḃar ó Conceannainn Tír.

101

Ó [a dhia] a Thighearna

Creidim go bhfeicfidh do mhaith i dtalamh na mbeo

Agus go gcoimhéadaidh mise i do shíocháin

le linn Chríost ár dTighearna. Amén

Éist an urnaighe a Thighearna

go léigfear ár seirbhís i do láthair

Ó a dhia shíoruidhe a thug dúinne ar maithfeachas

maithfeachas [dhreatárach dhéitiúnach] foghluim an ceannasaidheacht

Romhainn lib 7 laoibh...

Ceannsuigh an trócaire

Tabhair dúinne a bhfeicimíd

Maith dúinn ár bpeacaí

Sólas na Soillse síoruidhe

go dtuga Dia dár n-anam

le linn Chríost [ár dTighearna]. Amén

Dhá chuir an Rí a chum Salm na Marbh an t-am ar chuir an mac féin thromhaighe i dtalamh é. Níl aon bhéarla dá ndéarna sé nár thuig sé go raibh sé ag cuimhniú leis an gcéachtóireacht fearghad.

Micheál. 14/10/34.

102

Donnċaḋ Mór agus a ḃean

Ḃí greaċáil ag Donnċaḋ Mór. Maċaire a ḃí aige. Droċ-ḋuine a ḃí ann aċ ḃí sé saiḋḃir agus ḃí sé anuas ar Ḋonnċaḋ. Ḃí Donnċaḋ boċt. Ní raiḃ aige aċ caora ḋuḃ. Ḃí duine aca beannuiġṫe agus duine aca malluiġṫe. Ċuir sé cuireaḋ ċun dinnéir amaċ in ainm Ḋonnċaḋa ag iarraiḋ Donnċaḋ a ṁarḃú, mar geall ar nár raiḃ ag Donnċaḋ aċ an ċaora ḋuḃ. An lá céadna ṫáinig an neaċ uige, ⁊ ṫáinig an bád fada ḟliuċ luċṁuiġṫe le ċuile sórt a ḃféadfaiḋe leaġan ag rí nó prionnsa le ċuir níos ḟá feabas. D'ḟosgail an talaṁ ċom fada le teaċ Ḋonnċaḋa ⁊ ṫáinig an bád fada aníos ann. Tá pórṫaċ Ḋonnċaḋa ar an áit ó ṡoin inaice le béal a' ċlaga. Ṫáinig na daoine uaisle ⁊ ḃí ċuile sórt leoġṫa anuas ar bord aca ⁊ ḃí an ċaora ḋuḃ leoġṫa anuas aca freisin. Ḃí an tolġe mór aca. Nuair a ḃí an féasta iṫte aca d'uḃairt sé:

103

Ní mar na gceantaibh luigheann a chall
Ní na geinneann srian le na chuí
Ní anois ó thainig an feal
Nach maith an bheidh an chaora dubh

Labhair an neach le Donnchadh:
~~Spéan~~ Ráin in do dhán a Dhonnchadh
"Cén áit inn té?", adeir Donnchadh
Ó an té a mbeidh an dán aige
b'fhéidir an rann aige
agus an té a mbeidh an rann aige
beidh an ~~dán~~ duan aige. (duan na bhflaitheas)

"Tá aithinne ag bhí le fagháil anois agat," adeir an neach le Donnchadh. "Céard tá tú a lorgaidh?"

"Tá mé ag lorgaidh naoi naonbhar de mo ghaolta a bhí agus ins na flaithis in éindigh liom."

"A Dhonnchadh mhóir an ghrádh bhíog bhí sé chomh maith agus an saoghal láimhe a lorgaidh leis an méad sin. Bhí sé le fagháil agat.

Nuair a ċloisfeaḋ duine ag caoineaḋ nuḋ uile déarfaḋ sé: nár ċloisiḋ mo ṡúil dá mbá tá sí agam, agus ḃíoḋ an mionnaḋ sin mar leaṫ-focal aice:

104

Nuair a cailleaḋ Donnċaḋ Mór ċuaiḋ sé go na flaiṫis 7 ċuile duine a ḃí ceaptha dó, a ḃí ceaptha aige, nuair a cailleaḋ iad. Ní raiḃ a ḃean ina ġaol aige níor ṫug leiṫe ~~ar~~ uċtaċ isteaċ leis an muintir uile. Nuair a ḃí sí ag dul na ḃflaiṫeas ní leigfeaḋ Mac Dé isteaċ í mar ġeall ar na ~~[illegible]~~ mionnaí a ḃí aice

Sin é an uair a rinne bean Donnċaḋa an dán.

nócair = céasaiḋ

A ṁaiġ ... an ṗáis úd ċuid
Nócair Mic na hoiġe míne
Faoi ċlampar ag damnú daoine
Ċuir siad coróin ḋealg ... air
'S bratġ róna le n-a ṫaoiḃ sin
Sleaġ ġéar faoi ḃruinn a ṫaobh air
Go ċuid feola ina spólaí caola
Gruaig go ... dá tarraingt ina dlaoiṫe
A fuil go ṫaoiḃ ag tigeaċt i ...

iorcair
7 ... ...

105

Naċ áiṫḟola díob na daoine ineasa

Naċ dúnġ a sompla sin dá ~~[illegible]~~ n-aire
a Slánuiġṫeoir 7 é ina ṁarḃ
SÉ, le colba-cloċ ina ṡeasaṁ
do ċrom mar ar do ġuaillí geala
do coróin spíona os cionn do ḃaṫas
Lán de ṫairnġí 7 iad sgairṫe

Cathair dá mbualaḋ 7 dá marḃú

7, mo ṫruaiġ ġéar, ḃeaḋ bean acab.

Ní [illegible] luiġe aḃé [illegible] ar do leabaiḋ

I gcluiniċ na ndán ná in ḟadaiġ doiṫe

~~Céad glóire leat féin d'éiriġ tú arcab~~

Ġráḋ cléiḃ ~~tú~~ [illegible] [illegible] sin

Céad glóire leat féin d'éiriġ tú arcab

Forglusġeaḋ doirse na ḃflaiṫeas duit

Ṫug tú na mór-ġlóire amaċ leat

Luiġ na sé n-aimsir nó scaiṫ leat
creaċ a ḋéanaiṁ naċ ndeaċaṫar d'aiṫris
7 [illegible] an ~~[illegible]~~ [illegible] a ġníoṡ muide [illegible]

failliġe

Faoisdin a ḋéanaiṁ 7 ~~[illegible]~~ [illegible] tuġlaċ gan aiṫris

Ní [illegible] [illegible] [illegible] an [illegible] ceart [illegible]

Mara ndeanaiġ [illegible] [illegible] nó [illegible]

Nó dul a [illegible] mo ḃaiste
nó [illegible] cé mo leapṫa
nó a ḃrisiḋ ~~[illegible]~~ caraoid na n-aiṫeall fada

106

Sé Dia a ġrianuig déaraca dán ġeimhriġ
Sé a bheir an t-iasg i n-ionad t'aige
Sé a bheir solas i ngrian is i ngealaiġ
an t-éan san aer is a ċabhair aige
Sé a sgarann gaċ bean le na leanbh
an t-uan an laoġ agus an searraċ
Tá fear cúntai agam i bFlaithis
Tighearna tréan na mbreacaidhe blasta
is Banṫighearna na gcíoċ geala
Mar sí féin a sgaoil is a ċeangal
agus a ~~fhiubhlar~~ [siubhail] leis na sleanta fada
Is cuirim m'anam ar do ċoimirce
agus is olc mé i ndaoine go h-ionlais
(beadh sí ceart an uair sin, aċ tabhair sí)
~~ba~~ agus cuirimsi gur mé féin is biaileann

Nuair a ċuir sí é féin i gcuimhne
do Ṁac Dé (son line sense) ní leigfeadh ~~sé~~ uait é
bhí donnaċadh taobh uaidh ar an ngeata. ~~Ċuir sé~~
= mo leaċ uaidh 7 mo leaċ amuic, ar donnaċadh
Agus leigim [ċugat] ~~sin~~ é a ṁic Dé
gur fuirfeora duine a ċuir amaċ

Éiniarlais

Tá Colm éiniarlais
bíonn chuile rud dó ísteanai
aige nár theagair go a ísteanai

107

nach mbíonn teach aige dó féin

Ní fuair sinn adóinneacht ach mac Dé.

Tiocfaidh sí isteach anocht, adeir sé, ach d'fanfa uait thall go ní feicfidh sí aon cuimhne orm choidhche.

Dia Dómhnaigh 14. 10. 1934

I gCárna.

Bhí mé ag aifreann a 9 san gClochán indiu. Tar éis an Aifrinn chuaigh mé anonn go dtí teach Shéamuis Mhic Donnchadha le sgéala a innseacht do Pheadar Ó Flaithearta a bhíos ag sgríobh uaidh. Chaith sé an lá go dtí an sé a chlog tráthnóna i dtigh Shéamuis agus chuaigh sé annsin go dtí an teach aoidheachta chugam-sa. Bhí tar éis trí uair a chlog a chaitheamh ag foghlaim ar Chnoc Cathal [illegible] agus bhí tuirse mo thaoibh orm. Nuair sin féin níor théad mé a leigheamh nuair gan beagán a sgríobh uaidh. Fuair sé an [illegible] uaidh. Thosaigh sé [illegible] agus ní mór an moill dó an leabhar a bhí aige.

tá a ċroiḋe i mbarr a ċluaise aige
croiḋe lán ag duine
tá sgiaṫán ar a ċroiḋe

Jack Muimneaċ

Fear a bí ann a ṫáiniġ isteaċ san tír seo fadó. Muimneaċ a bí ann Jack Muimneaċ a ṫugaḋ siad air. Bí sé ar a ċeiṫeaḋ. Na peelers sa tóir air. Fríṫeaḋ i ngreim é ag gríosáir aca. Bí an gríosáir dá ṫabairt ċun an Bearraic go ndéanaḋ siad príosúnaċ de. Bí siad ag imṫeaċt le sgonnsa. D'iarr sé leob a sgaoileaḋ go ndéanfaḋ sé uisge. Air sgaoil. Buail sé buille le haon láiṁ ~~[illegible]~~ ar beirt aca 7 léim sé an níor ḃac an gríosaḋ fear leis. Nuair nár ḃac léim sé ṫar an sgonnsa 7 ṫóg sé air ṫáiniġ sé go dtí an tír seo. Níor ċuala mé gur Ruiġeas greim i na diaiḋ sin air. Conaic m'aṫair é. D'iarr sé naċ raiḃ teaċ i Rosaín na mbanaoideaċ fadó naċ raiḃ Jack Muimneaċ istigh teaċt go mór neart 7 a dul ar léim ṫar amuiḋ. Bí siad a rá go raiḃ sgiaṫán ar a ċroiḋe. Bí sé 'na fear ċom mór, fear breaġ a bí ann.

14. 10. 34.

109

Lúrabóg Lárabóg bia ó Néill
Neill an Plubóg
Plubóg Súileaċ
Súil ṁac Seicreaċ
leac na maileaċ
barr na gCoileaċ
Súisín bualtín
buille beag ḋá bógaín
buille beag ar barr na Coise
Crap isteaċ an ordóg.

Plubóg sin éisg. ní mangaċ é ⁊ ní glaran é
aċ breac eile a dtugann siad plubóg air
leac na maileaċ breó

Bráċaí ar na buailteaċa

Nuair a ḃí mé im ógánaċ ḃíoḋ bráċaí ar na Cnuic an ċéad lá Fóġṁair agus ḃíḋeaḋ go mbeaḋ cuid de na bráċaí ann is scaiteaṁ. Ḃíoḋ buailteaċa ar Lag Portbrium, Cnocán an bodaiġ (Seana ṁuiġe) Seanac Doṁnaill, Loċ o'Ṁuiġe Cnoc Mordáin, agus Ġhornán ⁊ Bé Coia agus i gCreig na gCon.

Siad na bráċaí a ḃí ar na buailteaċa ḃíoḋ bráċa ag bean Uí Roġin na mban aṫṗéaċ ṫoir ar Cnoc Mordáin — Bob Ní Ċadáin, bean Ṡeáin Ḃreaṫnaiġ (Jackie) Peig a Conway, bean Ṡéamus Nóra Ṁeadair Mic Donnċaḋa — Máiċiair an tSeampṫin.

Ḃí bráċa na ~~gcloċ~~ gcloċar mór i gCnocán an bodaiġ, agus bráċa ar Ċloċ a Ċloċair i Lag Portbrium

Ḃí bráċa na bruigiġní idir dá Loċ ar Ṡliaḃ Ḋocolla

Bráċa i dTuirgín na Neaḋ ar an gCnoc Buiḋe (ḃí Mícheál Dá Fóġmar ar an gcnoc seo i mbráċa)

Bí bráca fós ag muineál Loċa Lorbrisin —
ag muiniċín na habhne.
Bí bráca ar bhé Ċaín agus bráca
Ṫainnaċ na gColbaċ ⁊ nGleannán
(Colbaċ Creabar)
Bí bráca na Sgailpe ann ⁊ bráca na
bródaige. Bean a raiḃ bróġaċ uirṫe aici féin.
an bródaċ a bí uirṫe. Ba ~~bean B~~ deirḃsiúr í do
Máirtín Ó Gaora a bí i Leitir Deirscirt — bí
Ceaṫ-aruinn aige an Luirtis, ⁊ ba deirḃsiúr
í do Nedda Rua as Leitir Deirscirt.
Bí bródaċ eile ag Cala Ḟeoiḃinn, deirḃsiúr
do Ṁarcus an Ġabain ⁊ do Ṫomás a Ġabain
agus do Ṡeán an Ġabain ⁊ do Ṗaitríc.
Na máirseacaí a bíodh na bródaċa ar an
ḋá ṗáirce ⁊ ḋíol na bródaċa orṫa.
Nuair a bíoḋ máċaire aca ag bréagaḋ a ráirce
féin   Is deire mo bródaċ Uí Ġaora
Is deire mo bródaċ Uí Ġaora
Is deire mo bródaċ Uí Ġaora
Ná bródaċ an Ġabain Ċala Ḟeoiḃinn

Ḃí ciúl do ṫeanga leat – mial

Ḃí bráca ag an Aill Ḋuiḃ i gCalaḋ Ḟóḋinne
Ḃí bráca ar Ṫainnaí na nDaisréadaí i gCrocán
a Ḃosaig (Seanaḃinne ar an mapa)
Ḃí trí no ceaṫair de ḃrácaí ar Ḋuiḃlinn
– bráca i nÁileán ag ceann Loċ an Áileáin
i nDuiḃlinn. bráca ag Poll an Ḋiaḃ Peadair
i gCluain Ġiollfiaḋ – an t-aṫair Peadar mac an Ḃaird
an sagart a rinne teiċ ndoṁail Ċórma. Ḃíoḋ
sé ag corraġaiḋ ag an bpoll seo ar aḃainn
na Sgairḃíne. Ḃíonn bric geala ann.

Bráca Loċa Innse an bráca deireannaċ
a ċonnaic mise. Ḃíoḋ mo ṁáṫair ann.

Seóid a ḃí insna brácaí. Ballaí
cloiċ i gcuid aca 7 ballaí fód i gcuid eile
agus ceann orṫa de ṁaidí 7 sgraiṫeaċa
dá ~~…~~ sgraiṫ [ag ceann a ċéile] ar cuil bráca aca.
doras 7 bíḋim dá ḋoras ar ċuid aca.
Poncáin fraoiċ i ndoras na gaoiṫe.
ní mórán le ceaṫair a ḋfeadfaḋ codlaḋ a
ḋéanaṁ i mbráca. Leabaiḋ fraoiċ ar
an urlár nó feóinneannaí bán ḃíoḋ sé

baplaí mór bainne

ċoiṁ maiṫ le leabaiḋ ag bean Ṁálaí agus
Tadaiġ Caitce ar an bfraoċ faoi na daoine.
Sdiúr an ċéad níḋ san ḟóġmar ċuireaḋ
siad na beiṫiġ ċum an ċnuic. Ṫóġaiḋ
féin leis na beiṫiġ 7 ḟanaḋ daoine
i gcómnaiḋe leis na bráċaí le beiṫ ag
bleaġan na mbó maidin 's tráṫnóna
Bíoḋ cuinneoga aca san mbráca le
haġaiḋ an bainne 7 soiṫiġ bioga srl.
Bíoḋ laoġanna i n-éinfeaċt leis na ba
agus b'féidir go mbeaḋ fasl ann le
haġaiḋ na laoġaidíní san oiḋċe.
Bíoḋ cuid de na bráċaí cúig míle ó baile
Cuirtí an bainne abaile gaċ lá nó gaċ
dá lá. Cuirtí bíoḋ amaċ ċuig na daoine
ar an mbuaile ṗaċaí aráin, caiṫ
agus im. Ḋeanaiḋ maistre ar an
mbuaile. Ċonac mé maistre dá ḋéanaṁ
ag mo ṁáṫair ar an mbuaile. Bí sí lán
7 ċuir sí suas an t-im a ḋéanaṁ
sa mbráca le céile. Ċuir sí an ċuinneog

114

ar a ḋruim. (bíoḋ rópa timċeall na cuinneoige
agus asus ḃrágada.) gur imṫiġ sí an mairse
abaile. Nuair a ḃí sí ag teaċt anuas
Tuir Cairil leag sí an ċuinneog ar an
talaṁ agus ḃain sí an clár ḋi. Nuair
a ḃreaṫnuiġ sí isteaċ ins an gcuinneoig
ḃí an t-im déanta. Ḃí [illegible] [illegible]
léir: go beo ar sí go ḃfeicfeá tú céard
tá agam. Ní raiḃ le feiceál ins an
gcuinneoig aċ sin. Mná is rócaiġ
is nuó a ḃfanaḋ ins na bráċaiḃ.

115

~~Curfá~~ Curfá ó Rabadaldum Rabia

Garsún an fear a bhí láidir
Fuair sé a sháith de na Leacraic
Chuaigh sé 'un na locha le snámh
Go raibh sé á bháthadh is na laghortaí
Curfá ó Rabadaldum Rabia
Curfá ó Rabadaldum ~~Rabia~~ bargreabhaic
Curfá ó Rabadaldum ~~Rabia~~ Rabadaldum / bainne
ná ughebhail is é a ~~[illegible]~~ gann agat

Ó níor théighinnse 'un an workhouse go deo
Is ar an railróid a rachas mé
Gheobhainn mé cúl don bhealach mhóir, adeir sé
Ó go deimhin níor chóir dom í a dhearmad
Curfá. as on next page
Ní íosfaidh mé fraochán ná báirneachaí
Ní íosfaidh mé cáiltí ná cairrgín
Ach íosfaidh mé neantóigín óg
fraochán Sula bhfillead go deo ar an bhfleascaire
Curfá as above

116

Dá bhfeicteá-sa bád deas na hÁnda
~~Sí~~ a siúl ins na tógaibh á baint cairrgín
gabh í ar oileán a' Corra
S' ar sin anonn ar a gceanndaoine (mordin)

Cuirí ó Rabadalum Rabia
Cuirí ó Rabadalum baingreacán
Cuirí ó Rabadalum Rabia
baine na ngabhar ní é a
theannadh leat
Cuirí ó Rabadalum Rabia
baine na ngabhar ní é
gann agat.

Dá bhfeicteá-sa bádóir na Gréine
~~Tá~~ Is é siúl ins an aer le trí seachtaine
a' coimeád an draoi ins an spéir
go dtuga sé bliain don cairrgín
Curfa as above

Samhain 1934

ba comh-aoiseacha iad

Barbre Mhaighrín
agus Ceannt[illegible]

Gort Mealláin

Ar feadh sinnsear fada bhí Gort Mealláin ag Loingsigh Béarra. San sean-aimsir i bhfad amach ins na cianta bhí Loingseach i mBéarra a raibh beirt mac aige Marcus ⁊ Mocalós. Thug sé a chuid talmhan uilig do mhac acu. Thug sé do Bhéarra, Gort Mealláin, Cill Crapáin, Coill Sáile agus an méid talmhan a bhí aige ar fad. Thug sé airgead don mhac eile. Tháinig an lá nach raibh blas aige féin agus theastuigh airgead uaidh sul dá bhfuair sé bás. D'iarr sé cúnamh ar an mac a dtug sé an t-airgead dó. Dubhairt sé sin. Má thug tú do chuid airgid domhsa ní ceart duit a bheith dá iarraidh arís ach an fear a dtug tú do chuid dúithche dó is ~~cóir~~ córa dhó airgead a thabhairt duit ná domhsa nár thug tú dom ach an t-airgead. Chuir sé fios annsin ar an bhfear a dtug sé a chuid dúithche dó. Tháinig sé Má thug tú do chuid dúithche domhsa adeir sé

níl mórán airgid agam. An fear a dtug sí do ċuid airgid dó nác ċuirfe ar ċóir duit fios a ċur ar airgead. Ní mórán airgid a ḟéadfas mise a ḃaint as talaim. Níor ṫug sclaiṫear acab aon ċongnaim dó. Bain an t-aṫair a ċaipín de annsin 7 d'iarr sé ar Ḋia agus ar an Maiġdin Muire gan an Dara Mac a ṫiġeacht ar an treib arís coidċe. Níor ṫáinig aon Dara Mac ar an treib go raiḃ a dtéarma istiġ. Ḃí baint siar ag Marcus an t-oige deireannaí a ḃí i mbeaṫa. Ḃí daoine a raiḃ sceanaíos acab a ráḋ go raiḃ a dtéarma istiġ nuair a ruġaḋ an Dara Mac. An buaċaill ab óige cailleaḋ é ina ṡaiġdiúir - an Mac ba sine cailleaḋ leis an nGalra buiḋe i nAifric é. Mocaláir na Marcus a bíoḋ ar loingseaċ ṫeorna ariaṁ. Bíoḋ Marcus i ndiaiḋ Neoclair agus ~~Marcus i ndiaiḋ~~ Mocalár, i ndiaiḋ Marcus

8. 5. 1935

gáir bean Donnċaḋa Móir — le sgríoḃ·

Dá mbeinn-se ins na flaiṫis

nárḃ' aoiḃinn mo sgéal.

Begin at p. 17.

1 ✓ Capal an Iasgaire dā sgéal
2 X Loinnir Mic Leabair
3 X Lod céad 7 Mí-ċéad
4 X Cé is fuide teideann an Fiainne
5 X Síomán Mac na Bainṫreabaiġ
6 X Sgéal na Falaċ Dubhe
7 x Bromaċ na Feaċt Laċt
8 Sadb 7 Domnall +
9 X Bruċir Uaine 7 Macraí Loċlainn
10 X Cóṡla na mbóiṫameaċa
11 X Úna an Rí 7 Úna na Bainríoġna
12 X Cú Mac an Ġaba
13 X Gaisgiḋeaċ Glas Gleann an Uaignis
14 Sgéal Puss Rhima (Puss in boots)
15 X An Cat adubairt leis an bfear [illegible]
{ brog fágail déanta do
16 X Aladdin
17 X Diarmaid Súgaċ Ó Tuaṫail
18 X Madra bán na Noiṫ gCos (dá sgéal)
X Sgéal na Gealaiġe Ghrianaiġ [illegible]
19 x An Léan Rua

Alban Rí Sasana 7 Rí Éireann

Clearwater (Dá sgéal)

X Jack an Gadaidhe

23 x Gadaidhe Dubh

24 X Triúr mac na bárd Sgolóige

25 X Slabh an rí

26 X An Doirín 7 an Caiptín Loinge

27 X Murchadh beag 7 Murchadh mór

28 X ~~Mac~~ Cloigeann rí na Spáinne

29 x Bairre Finn [an mada

30 X An fear a d'ól an t-uisge as cloigeann

31 X Sgéal na luich 7 na muc

32 X Sgéal Eala Gréine. déag

33 X Sgéal an fir a chuir un bás ocht mná

34 X Sgéal na mná a raibh maith ag a fir ina haghaidh

35 X Na trí comhairle

36 X Cé hé do charaid, cé hé do námhaid

37 Céard is teócha na teine

38 X Valentine is Orson

39 X Sgéal an t-sagairt Pobail 7 an t-séiplínigh.

...al an Ċeannaiḋe Ḟinn

...arṫ a ċuir an bás i gcrúisgín

X An sagart a rinne iasg dá ḟeoil

43 X Sgéal an ḟir a cailleaḋ a aṫair ⁊ a ṁáṫair
go ndeacaiḋ sé ag iarraiḋ comairleaċa

44 X Sgéal an Báid Ḟada

45 X An Tiġearna a bí ag ~~[illegible]~~ Éadain

46 X Breiṫeaṁnas aiṫriġe an ṫsagairt

47 X Sgéal Naoim Díomáin

48 X An Ċiaróg inḋé, inḋé,

49 X An madra alla trí oiḋċe sneaċta

50 X Nead bior Capl

51 X Sgolóġ na Feadóige Liaṫ (an Fiaġaiḋe Duḃ)

52 Seán de Barra aiṫriġe ⁊ sgéal

53 X An sgéal fada ar an arró ċlog

54 X Sgéal ⁊ Dán D. Murċada ad ḟoġail bealan

55 X Aiṫriġe Ċinn faoi na nGaḃar

56 Anam le h-Éireaċṫ 0

57 Fear ⁊ a Ċaiṙdíne faoi na ḋínnéal

58 X An bráṫair a duḃairt is dona an lá é

59 X An gadaiḋe duḃ ⁊ an fear a bí ar an
gcrann cuilinn

Gaḃrleaiċ Cuileánaċ
An Páidín Geal
Sgéal an Ċailleaċ a ḃí ag iarraiḋ
63 Seán Mac Séamais
64 An Ḋéirín álainn (Gárgiúl)
65 X Sgéal na Cailliġe Béarra
66 X An Láir Ḋonn
67 X An Gréasaiḋe ⁊ an Gabha
68 X Seán Ó Coileáin
69 X Sgéal na nDearḃráṫaċaí
70 X Sgéal na Sgológaí
71 X Táilliúir na Miol
72 x The Three — time
73 X An Madra Rua ċuir cóta mór ar an ḟir sa
74 Céard a Ċonnuiġeas Clann Ṡeáin (Gárgiúl)
75 Queen Lightness ⁊ King Holland (mac rí
na Gealaiġe ⁊ a leabhar)
76 X An Rón a ḃí glaoḋaċ ar Ṡeáinín
77 Taming of Shrew © cú © capall
78 X An Coileaċ Márta ⁊ an Caiptín Soiriġa
79 X An Fear oiḋċe ag tigeaċt abhaile ó Ġaillimh

Taḋg Ó Doṁnaill

Sagart Pobuil his servant Brays Nightly

2 X Daiġ an ṗí

83 X Murċaḋa ⁊ mac Briain Bóraiṁa

84 X Iongantaisí [cuinne] Lae Bealtaine

85 X Seanċus ar Ṁac Dara ⁊ Caisleann

86 X An Ḃean a ḃíoḋ ag marḃú daoine
ar an Droiċead

87 An Sagart a ḋiṫ Páirte

88 X An Brianaċ ⁊ a Cabailéara Sasannaċ

89 X Domhnall ⁊ Seán na Sagart

90 X Muilre mac Risteard

91 X Rí Croiċán an Bodaig

92 Pádraic Labiráir

93 Cab [illegible] Dorann

X 94 Eala ḃoinne ar loċ an Ṫíre

X 95 Sgéal Jack 'sa Tarḃ

96 X Taḋg na buile ⁊ an caoi ar
marḃuigeaḋ é.

…eán gan t-Saiḃir

…oll ⁊ an Dearg Mór

Fiannaidheacht

X Caṫ Fionnṫrágha

X Triúr fear a ċuir a n-aṫair
ag iarraiḋ mná.

X1 Céadtach mac Rí in Éirinn ⁊ Ion Dubh
na Ndearaca Ḟiar

X Deirdre Ní Ḋiamanain

X Leanḃ Dalta Rí Loċlanna

X Sgéal fear a bí ina Ṗéire a' teaċt
ṫríd an tairrig.

X5 Sgéal an tÁilliúra

X6 Sgéal an tÁilliúra

X7 Sgéal Ċloinne an Rí

X Sgéal Ċáṫaiċ, ⁊ a ċailín le na ṗála

X Sgéal an Ġealluimaint Ṗósta

X Sg. Bológuidín

X Breacóg Ḋíníl

X Sgéal a Coilig

X Ian Saiḋdiúir

…earb Ḟionn go tír Lochlann
- Seán buiḋe Ó Hallúráin
x Mághnus Ó Tuṫláin
x An Páirte ~~dogan~~ sgalaḋ fan
uisge te.
x An fear a d'iomċuir an diabal
x Sgéal an tSean Saighdiúra
x An fear a raib mac is fiċe aige
x Úr, Artúr, 7 Lám Dearg
x Sgéal an Síoċáin
x Sgéal Páidín
x Sgéal an Ċapaillín Báin
x Ceaptlán
x An Coileaċ Mártan